

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ ΙΘ'

ΑΡ. 230

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΔΑΛΜΑΤΗ	Ταξίδι, Δειλινό στην 'Αθήνα, Πρόσκληση, Δειλινό στη Χαλκίδα (ποιήματα).
Ν. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ	"Ενας ξεριζωμένος Έλληνας (απόψεις).
Ν. ΧΑΤΖΗ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΡΡΑ	Επιμονή (ποίημα).
ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ	Η πνευματική ζωή της Έλληνικής έπαρχίας (μελέτη).
Σ. Α. ΠΥΛΙΩΤΗ	Φίλιππος, ο γιατρός του Μονάρχη (ποίημα).
ΦΩΦΩΣ ΙΩΣΗΦΙΔΟΥ	Ξυπνάς τὸ πρωί (ποίημα).
ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	Πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; (ποίημα).
ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ	Καίξηδες (διήγημα).
ΑΝΘΟΥΛΑΣ ΖΟΛΔΕΡ	Una furtiva lacrimae (ποίημα).
ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΑΤΣΙΚΑ	"Ενας λησμονημένος ποιητής: Δημοσθένης Βαλαβάνης (μελέτη).
ΠΡΙΑΜΟΥ ΛΟΪΖΙΔΗ	Γαλάτες (ποίημα).
ΝΙΚΟΥ ΡΟΛΑΝΔΗ	Ραγισμένες ὄρες (ποίημα).
Ν. Χ. ΚΟΝΟΜΗ	Πράξεις μεταθέσεως Κυπρίου Ἀρχιεπισκόπου (μελέτη).
Δ. ΙΓΕΡΙΝΟΥ	Στὸ Σωτήρη Σκίτη (ποίημα).
ΛΟΥΛΑΣ ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ	Μανώλης Καλομοίρης (μελέτη).
EMILY WHITE (Μεταφρ. Τ. Ἀντ. Καττάμη)	Ποίημα (ποίημα).
ADA DAVIES (Μεταφρ. Τ. Ἀντ. Καττάμη)	Ποίημα (ποίημα).
Μ. Δ.	Pietro Getzel (σημείωμα).

(Ἡ συνέχεια στὴν ἐπόμενη σελίδα).

ΚΥΠΡΟΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1954

11.14
(CYPRI)

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΑ ΙΧΥΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΣΧΟΛΙΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ετησία συνδρομή: Διά τήν Κύπρον 15 σελίνια.
 Διά τήν Ελλάδα, Αίγυπτον καί Ἀγγλίαν 1 λίρα.
 Διά τήν Ἀμερικὴν καί ἄλλαχοῦ 5 δολλάρια.
 2 σελίνια.

Τιμὴ τεύχους
 Διευθυντής: **ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ**, Σανταρόζα 5, Λευκωσία (Κύπρου).
 Ἰδρυτές: **Κ. ΠΡΟΥΣΗΣ, ΑΝΤ. ΙΝΤΙΑΝΟΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ.**

(Συνέχεια περιεχομένων).

PIETRO GETZEL (Μεταφρ. Μαργαρίτας Δαλμάτη) Ὁ ἄσπρος γάτος (διήγημα).
 ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ ΓΡ. ΖΕΥΓΑΛΗ Ἀπόκληροι (ποίημα).
 ΝΙΝΟΥ Α. ΜΙΚΕΛΛΙΔΗ Ταξίδι στοῦ ἄπειρο (ποίημα).
 ΑΝΔΡ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΚΥΠΡΟΛΕΟΝΤΑ Ἐκ προμελέτης (νουβέλλα).
 ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ. Φρ. Π. Βράχα: Θεατρικὲς ἐντυπώσεις.— ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ. Ν. Κληρίδη: Τὸ «εὐκεννίκιν».— Ἡ ἸΤΑΛΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ. Μ. Δαλμάτη: Νέα βιβλία, Βραβεῖα, Ἐπέτειοι.— ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ. Κ. Προυσῆ: Ἀντὼν Ἰννίνου «Συνάντηση μετὸν ἄλλον ἐαυτοῦ μου».— ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Δούλας Ἰερωνυμίδου: Ἡ λογοτεχνία, Τὸ θέατρο, Ἡ μουσική.— ΕΙΔΗΣΕΙΣ.— ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ.— ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.— ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.— ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ «ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ».
 ΕΙΚΟΝΕΣ. Δ. Οἰκονόμου: «Τρύγος» (320).— Μ. Καλομοίρης (343).— Pietro Getzel (345).

ZENITH

Γενικοὶ ἀντιπρόσωποι διὰ τὴν Κύπρον: **ΧΡ. ΣΟΦΟΚΛΕΙΔΗΣ & ΣΙΑ**

Ἐξαιρέτα Ἐπιτραπέζια 10 MAR 2006

ΚΡΑΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΔΩΡΕΑ

Λευκὸ ξηρὸ

Ἐρυθρὸ ξηρὸ

Παλαιωμένα ὑπὸ ιδεώδεις συνθήκας θερμοκρασίας εἰς τὴν μοναδικὴν ἐν Κύπρῳ ἰσοθερμικὴν «κάβα», φέρουν ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου τῆς φιάλης τὴν χρονολογίαν τῆς ἐσοδείας ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατεσκευάσθησαν, ὥστε ὁ καθένας νὰ ἐλέγχη τὴν ἡλικίαν των ἢ νὰ ἐκλέγῃ τὸ κρασί τῆς ἐσοδείας ποῦ προτιμᾷ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1841
ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1893

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ : ΑΘΗΝΑΙ, ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΟΤΣΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Β': » ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ 38

126 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ:

ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ: ΛΟΝΔΙΝΟΝ — 6, OLD JEWRY, E.C. 2
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ—25, RUE CHERIF PACHA
ΚΑΪΡΟΝ—15 & 17; RUE TALAAT HARB PACHA
ΠΟΡΤ ΣΑΪΔ—RUE FOUAD 1
ΕΝ ΚΥΠΡΩΙ: ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΛΕΜΕΣΟΣ, ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ { ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ = ΔΙΕΤΝΑΤΕΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ = ΕΤΝΑΤΕΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Β' = ΝΑΒΑΤΕΝ

ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ATLANTIC BANK OF NEW YORK
MAIN OFFICE, 205 WEST 33RD STREET — NEW YORK 1, N.Y.
BRANCH AT 139, WILLIAM STREET — NEW YORK 38, N.Y.

THE SOUTH AFRICAN BANK OF ATHENS LTD.,
116, MARSHALL STREET — JOHANNESBURG
EXCHANGE PLACE — CAPE TOWN

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ναυτιλιακή Έταιρεία ΑΜΑΘΟΥΣ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΘΗΤΕ ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ
ΑΜΑΘΟΥΣ

Γενικοί Πράκτορες τῶν κάτωθι Ἑταιρειῶν:

- ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΑΕ
- AIR LIBAN
- AIR FRANCE
- SABENA
- SCAND'NAVIAN AIRLINES SYSTEM

αἱ ὁποῖαι προσφέρουν ἀμέσους συνδέσεις με ὅλα τὰ μέρη
τοῦ κόσμου με πολυτελῆ καὶ σύγχρονα ἀεροπλάνα.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ — ΛΕΜΕΣΟΣ — ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ — ΛΑΡΝΑΞ

Τὰ Καλύτερα Αυτόματα Ἡλεκτρικὰ Πλυντήρια.

BENDIX

ΜΕ ΕΝΑ

«Άγγιγμα τοῦ κουμπιού» τελειώνει ἡ ἡμέρα πλυσίματος.

«Ὅλο τὸ πλύσιμο τῶν ἀσπρόρουχων σας γίνεται αυτόματα».

ΜΟΝΑΧΟ ΤΟΥ:

- ★ Βρέχει τὰ ρούχα.
- ★ Τὰ πλένει.
- ★ Τὰ τινάζει 3 φορές.
- ★ Τὰ στεγνώνει.
- ★ Βγάζει τὰ νερά του αυτόματα.
- ★ Σβήνει τὸν ἠλεκτρισμό του.

Ἐκατομμύρια οἰκοκυρῶν κατόχων τοῦ ΜΠΕΝΤΙΞ σ' ὅλο τὸν κόσμο ἀπολαμβάνουν ἡσυχία κατὰ τις ἡμέρες πλυσίματος. Οἱ τυχερὲς αὐτὲς οἰκοκυρὲς δὲν ἔχουν παρὰ νὰ βάλουν τὰ λερωμένα ρούχα στὸ πλυντήριο τους, ν' ἀγγίσουν τὸ κουμπί, καὶ νὰ βάλουν σαποῦνι. Τὰ BENDIX κάνουν τὰ ὑπόλοιπα...

Αὐτομάτως καὶ μὲ τελειότητα.

BENDIX Αυτόματα Πλυντήρια.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Κύπρῳ:

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ν. Π. ΛΑΝΙΤΗΣ ΛΤΔ.

ΛΕ ΜΕΣΟΣ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ - ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

ΛΑΡΝΑΞ - ΠΑΦΟΣ.

ΤΟ ΓΛΥΚΟΠΟΤΟ "333"

ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

ΕΙΣ ΚΟΥΤΙΑ ΤΩΝ

ΣΤΕΪΤ ΕΞΠΡΕΣ "333"

10 καὶ 12

Πρὸς 10 Γρ.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ ΓΕΝΙΚΩΣ ΑΡΔΑΤΗ TOBACCO CO. (CYPRUS) LTD.
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΝΟΜΕΙΣ Π. Μ. ΤΣΕΡΙΩΤΗΣ ΛΤΔ., ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

ΑΕΡΙΟΥΧΑ ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ ΠΟΤΑ

KEAN

ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΟΛΩΝ

Κατασκευάζονται ἀπὸ ἀγνοὺς χυμοὺς ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ

ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΩΝ

ΛΕΜΟΝΙΩΝ

ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΩΝ

ΒΥΣΣΙΝΩΝ

Τὸ καλύτερο καὶ μοναδικὸ ἀναψυκτικὸ ποὺ κατασκεύασε ἡ Κυπριακὴ Βιομηχανία.

REGIS
THE SUPREME *Ice Cream*

REGIS

Ἐάν τό Βρέφος σας
μποροῦσε νά μιλήσῃ
Θά εἶπε ἡτοιμῶς

ΓΑΛΑ

4 ΑΓΕΛΑΔΩΝ

Λίγο
Νεσκαφέ

Νερό
Ζεστό

Ο καφές σας
είναι έτοιμος

Τό Νεσκαφέ εκτιμᾶτε παντού..
Προσφέρει τό ἄρωμα καί γεῦσι
τοῦ ἀχνοῦ καφέ
Δοκιμᾶστε

★ Πωλεῖται ἐπίσης Νεσκαφέ χωρίς καφεΐνη

ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

ΧΡ. Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Λήδρας 55—57
'Αγίου 'Ανδρέου 80
Λεωφόρος Γεωργίου Ε' 6

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΛΕΜΕΣΟΣ
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Προσφέρουν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια εἰς τὸν καταναλωτὴν ὁ,τιδήποτε χρειασθῆ ἀπὸ:

ΕΙΔΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΣ: Καπέλλα CHRISTY'S, ὑποκάμισα Ἑλληνικὰ μεταξωτὰ ΜΑΡΟΥΣΗ, VAN HEUSEN, γραβάτες ATKINSON, ἐσώρουχα ὀλόμαλλα καὶ Interlock, Κάλτσες SMOOTH NYLON, παλτὰ ἀνδρικά, καπαρτίνες, ἀδιάβροχα QUELRAIN, παλτὰ γούνινα, κάπες JAYSAM, Κουβέρτες ὀλόμαλλες Ἄγγλιας WITNEY, μονόχρωμες καὶ καρῶ εἰς ὅλα τὰ μεγέθη, κλπ.

ΔΩΡΑ: Ἡ μεγίστη ἐκθεσις ἐν Κύπρῳ ἀπὸ εἶδη ἐπάργυρα, πορσελάνες, κρύσταλλα, πιπελό, μπρούντζινα, Μαχαιροπήρουνα, κασετίνες κλπ.

ΕΙΔΗ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ: Ἡ μεγαλύτερα συλλογὴ βαλιτσῶν, τσαντῶν ἀπὸ δέρμα, φίπρα κλπ.

ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ: Ὅλα τὰ εἶδη τῶν μεγαλύτερων ἐργοστασίων LANVIN, QUERLAIN, MILLOT, HELENA, RUBINSTEIN, JOHANN MARIA FARINA, Κολωνίας κλπ.

★

Ἡ τριακονταετής μας πείρα σὰς ἐγγυᾶται τὰ ἐκλεκτότερα εἶδη εἰς τὰς χαμηλότερας τιμὰς.

— ΤΙΜΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΑΙ —

Ὁ Λευτέρης Οἰκονόμου γεννήθηκε στὸ Φρέναρος τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου τὸ 1930. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο Βαρσών φοίτησε στὸ Sir John Gas College καὶ στὸ St. Martin's School of Art τοῦ Λονδίνου.

Τὸ 1953, ὕστερα ἀπὸ διετὴ ὑπηρεσία, πῆρε τὸ National Diploma in Design (painting).

Ἔργα του ἐξετέθησαν στὴν περσινὴ ἐτήσια Ἐκθεσὶ τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας Τέχνης καὶ ἄλλου.

Ὁ Ἄγγλικὸς τύπος ἀφιέρωσε ἐπανελημμένως εὐμενῆ σχόλια γιὰ τὰ ἔργα τοῦ κ. Οἰκονόμου. Τὸ «Art News & Review» τῆς 23ῆς Αὐγούστου 1953 γράφει: «Τοὺς τέσσερις πίνακες τοῦ κ. Οἰκονόμου τοὺς χαρακτηρίζει μιὰ σιγουριά σύνθεσης καὶ μιὰ περιορισμένη, ἀλλὰ κατάλληλη χρησιμοποίησι χρώματος, πού μᾶς ἐμφανίζουν μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ προσωπικότητα. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ «Ἑλληνόπουλο μὲ τὸ βιολί» — σύνθεσι τόσο πρωτότυπη ὡς καὶ ἐντυπωσιακή». Τὸ ἴδιο περιοδικὸ στίς 10.11.53 γράφει: «Ὁ χαρακτήρας καὶ ἡ ἔκφρασι ὑπερικοῦν κάθε δυσκολία στὴν ποῦσα καὶ ὁ Λ. Οἰκονόμου παρουσιάζει ἕνα πῖσκα καὶ μιὰ προσωπογραφία μὲ τὸ «Σκεπτόμενο Χαμάλη» του». Τὸ «Time & Tide» χαρακτηρίζει τὴ ζωγραφικὴ τοῦ κ. Οἰκονόμου «...πολὺ ἐνθουσιαστικὴ δουλειά...». Ἐπίσης ὁ «Manchester Guardian» τῆς 18ῆς Νοεμβρίου 1952 γράφει: «Ἴσως τὰ καλύτερα ἔργα στὴν ἐκθεσὶ νὰ εἶναι τῆς Χάντφορντ, τοῦ Μοῦρ καὶ τοῦ Οἰκονόμου...».

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΛΕΥΚΟΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ'.

• ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1954 •

ΑΡ. 230

Τ Α Ξ Ι Δ Ι

Κανέννας δὲ μὲ περιμένει στὸ λιμάνι...
Κι' ὅμως τὸ πλοῖο τραβάει σὰ νὰ μὴν ξαίρει
ὅτι κανεὶς δὲν περιμένει στὸ λιμάνι...

Πῶς θρέθηκα ἐδῶ μέσα;
Θυμάμαι μοναχὰ δυὸ χέρια,
ποὺ καίγα.ε ἀπάνω στὰ δικά μου·
καὶ μιὰ ματιά ὕψη — μὰ δὲν μπορῶ νὰ πῶ:
ἦταν σε τούτη ἢ σὲ μιὰν ἄλλη ζήση; . . .
Μετὰ μ' ἔφημερίδα στὸ στενὸ κρεβάτι τῆς καμπίνας
τὴν ἀνάσα τῆς μηχανῆς
κι ἀπὸ τὸ φινεστρίνι τὰ δάκρ.α τῆς θάλασσας...
Τίποτ' ἄλλο!

“Ὀλ' αὐτὰ κάνουνε μιὰ ἱστορία,
ποὺ δε θὰ τὴν πῶ
στὸν ἄντρα μὲ τὸ πράσινο παπιγιὸν
ποὺ τρώει ἀντίκρυ μου στὴν τραπεζαρία.
Φτάνει πῶς θ' ἀκούσω τὴ δικιά του
καὶ θὰ φτύνω στὴν κουπαστὴ ἀπὸ πλήξη,
ὅταν τὸ λειψὸ φεγγάρι θὰ μᾶς μιλάει
γιὰ τὸ δικό του τὸ ψέμα. . . .

Ποῦ πᾶμε;
Νάξαιρα, ἀλήθεια!

Κι' ὅμως ἡ θλίψη δὲν ταιριάζει στὸ ταξίδι.
[Νὸ φταίει ἡ μουσικὴ
ἢ ὁ καμαρότος ὁ ἀλοίθωρος
μὲ τὸ πικρὸ χαμόγελο;]

Μιὰ νύχτα θὰ σήσω τὸ κερὶ
Καὶ θὰ μείνω στὸ σκοτάδι
προσμένοντας τ' ἀστέρι τῶν Μάγων. . .
'Απ' τὰ σπασμένα παιχνίδια μου
θὰ πάρω καὶ θὰ κρατᾶω στὰ χέρια ἕναν ἔρωτα'
ναὶ ἕναν ἔρωτα. . . .
Μὰ θάβρω;

ΔΕΙΛΙΝΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Κάποια τσιγγάνα χορεύει
πίσω ἀπ' τὰ μαθιά βουνά.
“Υστερα θ' ἀπλώσει τ' ἀσημένιο τῆς ντέφι,
νὰ ρίξουμε μέσα
τὰ ὄνειρά μας...

Τρύφος.

ΛΕΥΤΕΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ἡ πλάση ἔγινε ἀπόψε ἡ ἄρπα τοῦ Θεοῦ
 κι ὁ Ἔρωτας—ντυμένος
 σάν Ἴππότης τοῦ Μεσαιῶνα—
 καλεῖ μιὰν ψυχὴ σ' ἕνα μενουέττο
 κρατώντας στὰ χέρια του
 ἄλλικο ρόδο,
 λιπόθυμο ἀπ' τ' ἀγγιγμά του
 κι ἔτοιμο νὰ φυλλοροήσει—
 τὴν καρδιά μου!

Μὴ γυρίσεις νὰ κοιτάξεις πίσω σου.
 Ἔχεις περάσει...
 Τὰ τριαντάφυλλα χλωμιάναν καὶ ξεφύλλισαν
 κι' οἱ τάφοι σκεπαστήκαν μ' ἀγριολούλουδα.
 Τὸ ἐρωτηματικὸ σου
 στὸ στέλνουν ἀναπάντητο
 οἱ Κόσμοι
 κι ἡ μόνη ἀλήθεια:
 ὁ γλᾶρος μέσ στὸν καταγάλανο ἀέρα—γιὰ πάντα.

Μὴ γυρίσεις νὰ κοιτάξεις πίσω σου.
 Μὴ ρωτᾶς, μὴ ρωτᾶς.
 Ἔχε ἐμπιστοσύνη σ' Αὐτὸν
 ποὺ χάραξε στὶς ἀπαλάμες σου
 τὸ δικό σου τὸ διάβα.
 Κι ἡ ὑπαρξὴ σου
 ὄνειρο—κι αἷμα—καὶ στάχτη
 ἄσπρο σύγνεφο
 πάνου ἀπ' τὴ λίμνη μιᾶς Γενησαρέτ... .

Κόπασε τῶν παθῶν ἡ καταιγίδα
 καὶ βγῆκε στὴν ψυχὴ
 τὸ οὐράνιο τόξο.

Σὰν τὰ φθινοπωριάτικα τὰ φύλλα
 στιβάζονται μέσ τὴν καρδιά οἱ θύμησες
 πικρὰ γιὰ νὰ τίς δέρνει
 τῶν ματιῶν τὸ πρωτοβρόχι... .

ΔΕΙΛΙΝΟ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

Ὁ ἥλιος μπῆκε στὸ κάστρο τοῦ Καρά—Μπαμπᾶ.
 Τέλειωσε ἡ κωμωδία τῆς μέρας
 πέφτει τῆς νύχτας ἡ θαμπὴ αὐλαία
 κι ἡ θάλασσα ἄρχισε παραμύθια
 νὰ λέει στὰ καρᾶθια,
 ποῦναι δεμένα στὸ μῶλο
 τόνα δίπλα στ' ἄλλο,
 σὰν ἀδέρφια
 π' ἀποκοιμήθηκαν.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ

ΑΠΟΦΕΙΣ

ΕΝΑΣ ΞΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Μιά διαδρομὴ στὴν Ἀνατολὴ εἶναι πάντα ἐνδιαφέρουσα. Ὅχι μονάχα γιὰτὶ προσφέρει τὸ ἰδιαίτερο χρῶμα τοῦ τοπίου καὶ τὴ γοητεία τῆς ἰδιότυπης ζωῆς τῶν συνυφασμένων μὲ παραδόσεις καὶ θρύλους περιοχῶν αὐτῶν—ὅπου ἀνθῆσαν οἱ πρῶτοι ἀξιόλογοι πολιτισμοὶ καὶ κτίστηκαν οἱ πρῶτες μεγάλες πολιτείες—ἀλλὰ, ἰδιαίτερα γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες, γιὰτὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ζήσουμε—ἔστω καὶ μέσα ἀπὸ θλιβερὰ κατάλοιπα—τὴν ἐνδοξὴ ἱστορία καὶ τὸ θρῦλο τῆς φυλῆς μας, ποὺ ἄφησε ἀνεξίτηλα τ' ἀχνάρια τῆς καὶ διαμόρφωσε ὡς ἕνα σημεῖο τῆ ζωῆ τῶν ἀνθρώπων ποὺ κατοικοῦνε σήμερα αὐτὰ τὰ μέρη.

Εἶχα τὴν εὐκαιρία τελευταία νὰ ἐπισκεφθῶ τὴ Συρία καὶ τὸ Λίβανο. Τὸ πρῶτο συναίσθημα ποὺ δοκίμασα ἦταν ἕνα εἶδος ἀνικανοποίητης νοσταλγίας συνυφασμένης μὲ πολλὴ μελαγχολία κι' ἀπογοήτευση. Ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τῆς Βηρυτοῦ μέχρι τὴ Δαμασκὸ καὶ πρὸ θαθεῖα στὶς ἐρήμους τῆς Συρίας δὲν ἔπαυσαν νὰ μὲ παρακολουθοῦν οἱ Ἑλληνικὲς μνημῆες. Σοβαρὲς, μὲ τὴν πληγωμένη ἀξιοπρέπεια μορφῶν ποὺ ἐγκαταλείφθηκαν γιὰ πάντα, ἀναπηδοῦσαν κάθε ὥρα, κάθε λεπτὸ μπροστὰ στὰ θαμνόμενα μάτια μου.

Παντοῦ Ἑλληνικὰ ὀνόματα κι' Ἑλληνικὰ μνημεῖα: Μετὰ τὸ Λίβανο ἡ Κοίλη Συρία, τὸ ὄρος Ἐρμών, ὁ Χρυσορρόας ποταμὸς, ἡ εὐθεῖα ρύμη, ποὺ ἀκολούθησε στὴ Δαμασκὸ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος... Ταφόπετρες μ' Ἑλληνικὲς ἐπιγραφές, Ἴωνικά ἀνάγλυφα, Ἑλληνιστικὰ εἰδώλια, σαρκοφάγοι μὲ τὰ κόκκαλα τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου... Κι' ὕστερα ἀτελεύτητα ἐρείπια ναῶν, Βυζαντινὰ περίστυλα, λειψανα ὀρθοδόξων μοναστηριῶν, πόλεις ἀκριτικὲς, Πατριαρχεῖα κι' ἐκκλησιές, ὅπου ἐξῆσαν καὶ δίδαξαν κορυφαία πνεύματα τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας, κι' ὅπου τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα, δοξάστηκε, ἀκόμη καὶ στὰ πρὸ δύσκολα χρόνια τῆς καταπίεσης καὶ τῆς σκλαβιάς... .

Χίλια ὀλόκληρα χρόνια κρατήθηκε ἐκεῖ κυρίαρχος ὁ Ἑλληνισμὸς (331 π.Χ.—633 μ.Χ.). Χίλια χρόνια! Τὰ πρὸ ἐνδοξα καὶ γόνιμα χρόνια, ποὺ γνώρισε ποτὲ ἡ περιοχὴ αὐτὴ. Πῆγε κεῖ μὲ τὸ Μέγαν Ἀλέξανδρο, ὕστερα ἀπὸ τίς μάχες τῆς Ἰσοῦ καὶ τῶν Ἀρθήλων (333—331 π.Χ.)· ἔκτισε πόλεις ἀνάπτυξε τὸ ἐμπόριο, ἐκπολίτισε τοὺς ἀνθρώπους καὶ παρασκεύασε τὸ ἔδαφος γιὰ τὸ Χριστιανισμὸ. Πῆρε ὕστερα τὴν καινούργια θρησκεία καὶ κίνησε ἀπ' ἐκεῖ νὰ κατακτῆσει μαζὶ τῆς ἄλλῃ μιά φορά τὸν κόσμον. Ἀπλοὶ ἄνθρωποι, μὲ καθαρὴ σκέψη καὶ βίον ἅγιο, σοφοὶ δασκάλοι καὶ δυνατοὶ αὐτοκράτορες υἱοθέτησαν λίγο-λίγο τὴ νέα δυαδικὴ μορφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ δημιούργησαν μ' αὐτὴ τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸ πολιτισμὸ, ποὺ οἱ ρίζες του θυθίστηκαν θαθεῖα στὴ γῆς, κι' οἱ ἐπιτεύξεις του ἐπηρέασαν κι' ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἀντιόχειες, Σελεύκειες, Ἀλεξάνδρειες, ναοὶ καὶ μοναστήρια γιόμισαν σ' αὐτὰ τὰ χίλια χρόνια τὴν ἔρημο. Στρατηγοί, στρατιῶτες, ρήτορες, συγγραφεῖς, σοφοὶ δασκάλοι, γραμματικοί, ἅγιοι, ἀναχωρητὲς καὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἄφησαν τ' ἀχνάρια τους στὸν προνομιοῦχο τοῦτο χῶρον. Ἐκεῖ ἰδρῦθηκαν οἱ πρῶτες Ἑλληνικὲς Ἐκκλησίες· ἐκεῖ ἐξῆσαν οἱ πρῶτες μεγάλες μορφές τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὰ ὀνόματά τους προφέρονται ἀκόμη μὲ σεβασμὸ κι' ἡ μνήμη τους τιμᾶται ἀπ' ὀλάκαρη τὴ Χριστιανοσύνη.

Ὑστερα πέρασε τὸ δρολάπι καὶ ξερρίζωσε καὶ μᾶραν τὸ κάθε τις. Ἐνας νέος λαὸς ἔβγαине, μὲ τὸ φανατισμὸ τοῦ νεοπροσλήτου, νὰ κατακτῆσει τὸν κόσμον: οἱ Ἀραβες. Οἱ Ἕλληνες τῆς περιοχῆς ὑπέστησαν τὴν εἰσβολὴ του. Ἀντίδρασαν στὴν ἀρχή. Ὑστερα ὅμως ἄρχισαν σιγά—σιγά εἶτε νὰ φεύγουν, εἶτε ν' ἀφομοιώνονται.

Ἡ τελευταία κιθωτὸς στὴν ὁποῖαν κατάφυγε κι' ἐπέζησε στὰ μέρη τοῦτα ὁ Ἑλληνισμὸς ἦταν ἡ Ἐκκλησία. Τὰ Πατριαρχεῖα κι' οἱ ναοὶ ἔμειναν Ἑλληνικοὶ γιὰ κάμποσα χρόνια. Ὡς τὴν τελευταία δεκαετηρίδα τοῦ περασμένου αἰῶνα. Ὑστερα ἀλώθηκαν κι' αὐτὰ ἀπὸ τοὺς Ἀραβόφωνους Χριστι-

ανούς κι' έπαισαν λίγο—λίγο ν'ναι παράγοντες έθνικοί και φορείς τής 'Ελληνικής ιδέας στα μέρη αυτά.

Σήμερα ακούονται ακόμη κάπου—κάπου, στις ορθόδοξες εκκλησίες τής 'Ανατολής, άραιές 'Ελληνικές ψαλμωδίες κι' 'Ελληνικές προσευχές. Είναι τα τελευταία λείψανα μιάς μακράς παράδοσης που πάει να σβήσει! Γιατί όσο και να μάς περιβάλλουν με φιλοφρονήσεις οι 'Αραβόφωνοι Χριστιανοί, κατά θάθος μάς αντιμετώπιζουν σαν παληούς σφετεριστές κι' ανταγωνιστές μιάς δύναμης που έπρεπε από καιρό να τους ανήκει.

Δυστυχώς ή 'Ελλάδα δεν έξασκει σήμερα άπάνω στους Χριστιανούς ορθόδοξους τής 'Ανατολής, ούτε καν την επίδραση, που άσκει ή Γαλλία άπάνω στους καθολικούς των μερών τούτων. Νέες δυνάμεις και νέοι παράγοντες έστούς καθολικούς των μερών τούτων. Νέες δυνάμεις και νέοι παράγοντες έστούς καθολικούς των μερών τούτων. Νέες δυνάμεις και νέοι παράγοντες έστούς καθολικούς των μερών τούτων. Νέες δυνάμεις και νέοι παράγοντες έστούς καθολικούς των μερών τούτων.

Εκτός όμως τούτων ό 'Ελληνικός παράγων έχει ύποστη σημαντική μείωση με την οικονομική διεύθυνση των Γάλλων, των 'Αμερικανών και των 'Αγγλων, οι όποιοι μαζί με τό εμπόριο μεταφέρουν στην περιοχή αυτή και την πνευματική άκτινοβολία τής ιδιαίτερης πατρίδας των, και άποβαίνουν, μέχρις ενός σημείου, ρυθμιστές τής οικονομικής, πολιτικής και πνευματικής ζωής των κατοίκων. Δυστυχώς δε μπορούμε να παρίδουμε τη μεγάλην αυτήν άλήθεια: ή πνευματική κι' έκπολιτιστική—γενικώτερα—διείσδυση άκολουθεί κατά κανόνα την οικονομική.

Σήμερα, θέβαια, έχει περάσει άνεπιστρεπτή ή εποχή των κατακτήσεων και των άποικισμών. Κι' ή μεγαλολία που χαρακτηρίζει τις πιό πάνω σκέψεις μας δεν άπορρεί καθόλου από την έπιθυμία αναβίωσης τής 'Αλεξανδρινής ή τής Βυζαντινής μας αυτοκρατορίας. Δεν ξεχνούμε όμως πως ή Μικρασία κι' ή Μέση 'Ανατολή ήταν οι κοιτίδες του 'Αλεξανδρινού και του Βυζαντινού 'Ελληνισμού, και θα θέλαμε ό 'Ελληνισμός να έξακολουθει να ύφίσταται στα μέρη αυτά, άν όχι σαν πολιτική, αλλά τουλάχιστο σαν πνευματική κι' έκπολιτιστική δύναμη.

Αυτό τό άνικανοποίητο αίσθημα, που γεμίζει την ψυχή του "Ελληνα έπισκέπτη μ' άγωνιάδη έρωτήματα, προβάλλει έντονο πίσω από την μακρά ιστορία του τόπου αυτού, κι' έπαναλαμβάνεται σα μιά θλιβερή έπωδός από τις έρειπωμένες πολιτείες, τους γκρεμισμένους ναούς, τις ταφόπετρες, τα μνημεία, τα Μοναστήρια και τα ένδοξα κατάλοιπα ενός χιλιετούς ξερριζωμένου 'Ελληνισμού.

ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

Ε Π Ι Μ Ο Ν Η

Είχα πετύχει τάξιμο γενναίο
 απ' τον 'Απόλλωνα:
 κάτι θολά όράματα, άπιαστους
 ίριδισμούς τής Σκέψης,
 τής καρδιάς λαχάρης
 με την Πυθία του να μου φανερώσει.
 Που έβρέθηκε τώρα ή Κασσάντρα;
 Πώς σα δαιμονισμένη δέρνεται!
 Κι' είν' ή λαλιά της σαν κρωγμός!
 "Όχι, δεν την πιστεύω"
 με δοκιμάζει ό 'Απόλλωνας
 με δώρα δευτερότερα
 μά ξερω πως μου έταξε
 ξεδιαλύματα άσφαλα με την Πυθία.

Ν. ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ ΚΟΥΡΡΑΣ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

Πολύ συχνά γίνονται σε περιοδικά κι' έφημερίδες, φιλολογικοί άπολογισμοί και πνευματικές άνασκοπήσεις, όπου έξετάζεται σε ποιά προβλήματα στέκεται ή έλληνική σκέψη και ως ποιο σημείο φτάνει ή συμμετοχή τής έλληνικής κοινωνίας σ' αυτό που ονομάζουμε πνευματική ζωή. Για όλα τα θέματα, λίγο-πολύ ακούονται—μέσα στους άπολογισμούς α'τους—ένας καλός, ή κ' ένας πικρός λόγος. Και μόνο ή έπαρχία και οι πνευματικές της άνάγκες, τό παλιό και μεγάλο αυτό θέμα, δεν είδα ν' άπασχολεί σοβαρά τις στήλες των έφημερίδων και τις σελίδες των φιλολογικών περιοδικών.

Μά ύπάρχει πιά έπαρχία, θα ρωτήσουν πολλοί, δηλαδή κόσμος που να αισθάνεται ότι ζει στην έπαρχία, σήμερα που οι άποστάσεις έχουν καταργηθεί και ή Θεσσαλονίκη ή ή Πάτρα δεν είναι πιά μακριά από την 'Αθήνα κι' από τη ζωή της, αλλά κ' ή 'Αθήνα και ή 'Ελλάδα όλόκληρη από πολλά χρόνια έπαψε να είναι μακριά από την Εύρώπη κι' από τόν άλλο πολιτισμένο κόσμο; Δεν ξαίρω τί ακριβώς θ' άπαντήσουν οι άνθρωποι τής έλληνικής έπαρχίας, οι έμποροι, οι βιομήχανοι, οι ύπάλληλοι, οι παραγωγοί, οι νέοι, οι ώριμοι, οι ήλικιωμένοι. Μά οι πνευματικοί της εργάτες μάς δίνουν κάθε τόσο καθαρή την άπάντηση, που είναι και παράπονο και άγανάκτηση και πρόσκληση. Έλάτε να δείτε πόσο στενός είναι εδώ ό όρίζοντας, έλάτε να έξακριβώσετε πόσα μάς λείπουν και πόσο λίγη ψυχαγωγία έχουμε. Γι' αυτούς, λοιπόν, τους πικραμένους και τους παραπονεμένους θέλω να πώ σήμερα δυό λόγια, γι' αυτούς που είναι οι ρίζες τής έλληνικής ζωής, φυσικά και τής έλληνικής πνευματικής ζωής, που κάθε τόσο στέλνουν στην 'Αθήνα ό,τι καλύτερο έχουν, που τροφοδοτούν τό κέντρο κι' αυτοί μένουν με τη μεγάλη τους όρεξη, οι με την όδυνηρή πείνα για μιά πνευματική κίνηση ζωηρή και αξιόλογη, για έναν πνευματικό πολιτισμό που να έξασφαλίζει την αυτάρκεια και την εύτυχία ακόμα και στην πιό μικρή και μακρινή πολιτεία. Και τί δεν έχουν δώσει και πώς να μην έχουν τώρα άπαιτήσεις; Έστειλαν στην 'Αθήνα ή Πάτρα και τό Μεσολόγγι τόν Παλαμά, ή Σκιαθας τόν Παπαδιαμάντη και τόν Μωραϊτίδη, ή Σύρα τόν Ροΐδη, ή Ζάκυνθος τόν Ξενοπούλο, ή Λευκάδα τόν Βαλαωρίτη και τόν Σικελιανό, τό Καρπενήσι τόν Παπαντωνίου, τό 'Αγρίνιο τόν Χατζόπουλο, τα Λεχαινά τόν Καρκαθίτσα, ή Ναύπακτος τόν Βλαχογιάννη, τό Μεσολόγγι, πάλι, τόν Μαλακάση και τόν Τραυλαντώνη, ή Κέρκυρα τόν Θεοτόκη, τό Συρράκο τόν Κρυστάλλη, τό Λεωνίδιο τόν Ουράνη, ή Κορώνη τόν Καμπύση, ή Σίφνος τόν Προβελέγγιο και τόν Γρυπάρη—για να θυμηθούμε μερικά από τα δώρα τής έλληνικής έπαρχίας στην πρωτεύουσα. Δεν έχει, λοιπόν, ή έλληνική έπαρχία μόνο παράπονα. Μπορεί να έχει και δικαιώματα.

Και πολύ σωστά παρατηρούν όσοι θέλουν καθαρά να βλέπουν τα έλληνικά πράγματα: Γιατί όλα, γιατί όλες οι προϋποθέσεις πνευματικής ζωής στην 'Αθήνα: 'Ακαδημία, Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο, Σχολή Καλών Τεχνών, 'Εθνικό Θέατρο, 'Εθνική Λυρική Σκηνή, 'Εθνική Πινακοθήκη, Κρατική 'Ορχήστρα, εκθέσεις, διαλέξεις, έπισκέψεις ξένων λογοτεχνών και καλλιτεχνών, τόσα άλλα, τόσα χρήσιμα και τόσα άπαραίτητα σε μιά πρωτεύουσα, μά και αρκετά που μπορούσαν να λείψουν από την 'Αθήνα, να έχουν έδρα τους την έπαρχία και να την κρατούν σε άδιάκοπη πνευματική έγρήγορη; Δεν ξεχνώ, φυσικά, τό Πανεπιστήμιο που λειτουργεί στη συμπρωτεύουσα, αλλά και δε μπορώ να καταλάβω γιατί ή Θεσσαλονίκη, παρ' όλες τις ένέργειες των τοπικών παραγόντων και την πρόθυμη συνηγορία όλόκληρου σχεδόν του 'Αθηναϊκού τύπου, μένει ακόμη τό κρατικό της θέατρο, άδοθήτητη στην εύρύτερη πνευματική και καλλιτεχνική της προσπάθεια, μολοντί κυκλωμένη από τόσους κινδύνους και ύποχρεωμένη να ύψώσει στερεώτερη και άκαταμάχητη την έλληνικότητά της.

Είναι φανερό ότι ή έλληνική έπαρχία, που στηρίχτηκε πάντα στις δικές της δυνάμεις, και τώρα σε δικές της πρωτοβουλίες έξακολουθεί να βασίζεται για την πνευματική της άφύπνιση. Δεν ξαίρω άν είναι πολλοί εκείνοι που θυμούνται πόσα έγράφηκαν λίγο πριν από τό 1940 για την περίφημη αυτή «άφύπνιση», πόσες έκστρατείες έγιναν, πόσα σωστά και πόσα παράλογα άκούστηκαν. Τί έμεινε όμως άπ' όλη εκείνη την προσπάθεια; Θα πητε: τί έμεινε άπ' όλη την 'Ελλάδα κι' από την προπολεμική έπαρχία; Μά δεν είναι τό ίδιο. Όλα μπορούν να σαρωθούν σε μιά θεομηνία και να μείνει ό άνθρωπος με την ψυχή του όρθια και με την σκέψη του δυ-

ΞΥΠΝΑΣ ΤΟ ΠΡΩΤ΄...

Ξυπνάς τὸ πρωτὶ
πλένεις τὸ πρόσωπο ἀπ' τὰ ὄνειρα τῆς νύχτας,
φορᾶς τὴν κοσμικὴ ἔκφραση,
καὶ δὲ θλέπω αὐτὰ πού γράφουν οἱ σκέψεις σου
περπατώντας ἀθόρυβα, στίς νύχτες τῆς μοναξιάς σου,
δὲ γνωρίζω, ἂν πρέπει νὰ στολίσω τὸ θωμό μου
ἢ σκύβοντας τὸ κεφάλι, νὰ προσπεράσω.

Ἡ δύναμη κι' ἡ ἀδιαφορία
μοιάζουνε τόσο στὴν ὄψη.

Κάποτε, εἶδα τὴν ψυχραιμία
νὰ θαδίζει ἀδιάφορη, στὰ χεῖλη τῆς ἀθύσσου,
τὴν εἶδα νὰ χαϊδεύει τὶς χορδὲς τῆς συγκίνησης,
νὰ αἰσθάνεται ὅλες τὶς νότες τοῦ πάθους
μὲ τὸ ἴδιο ἀπαθὲς χαμόγελο
κι' ὑποκλίθηκα βαθειά.

Μ' ἀπόψε, ἡ σκέψη μοῦ δάνεισε τὸ κουρασμένο τῆς σώμα...
Ἡ ἀμφιβολία τοὺς συγχυσμένους δρόμους
κι' ἡ ἀπόγνωση πῆρε τὸ κεφάλι καὶ τ' ἀκούμπησε
στὶς δύο ἀπαλάμες...

II

Ἄργα καὶ ἀγέρωχα
θὰ καλύψω, στίς βαθειὲς πτυχὲς τῆς ἀδιαφορίας
τὴν τελευταία ἀναλαμπὴ τῆς προσμονῆς.

Ἔτσι, μὲ θυσιασμένες προσδοκίες
τρέφουμε τὴν περηφάνια τῆς ψυχῆς μας
(Ἡ ἔπαρεια κι' οἱ διαταγμοί, θὰ λέκιαζαν
τὴν λαμπρότητα τῆς πορφύρας τῆς).

Μονάχα, σὰν θάψουμε ὅλες τὶς προσδοκίες καὶ τὰ ὄνειρα
καὶ στολίσουμε τοὺς ἀγαπημένους μας τάφους,
φτιάχνοντας ἀνθοδέσμες μὲ τὶς ἐλπίδες μας,
ἢ ψυχὴ κυρτωμένη ἀπ' τὸ πένθος
ἴσως ξεχάσει, σὲ κάποιο σκονισμένο κρεμαστάρι τῶν περασμένων
τὸν λαμπρὸ τῆς χιτῶνα.

ΦΩΦΩ ΙΩ Σ Η ΦΙ Δ ΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΑΠΕΛΕΥΣΟΜΕΘΑ;

—Πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα;—Τὰ παληκάρια πού σ' ἀκολούθησαν
θὰ δάκρυσαν. Σὲ ποιὸν πᾶνε, ἀφοῦ ἤρθαν σὲ Σένα,
σ' ἕνα δρόμον, ὅπου ὁ γυρισμὸς εἶναι χαμός;
Νὰ γυρίσουν στίς αἰθούσες τῆς συναγωγῆς
μὲ τὸ «ὄφθαλμὸν ἀντὶ ὄφθαλμοῦ»
καὶ τὶς πρωτοκαθεδριὲς τῶν Φαρισαίων,
στὸ ναὸ μὲ τοὺς ἀργυραμοιβούς;
Νὰ πᾶνε στίς στοῆς μὲ τοὺς φαλακροὺς σαλαδόρους
τῆς Λογικῆς καὶ τῆς Σοφίας,
τὰ τιποτένια ἐγγόνια τῶν «παιδαγωγῶν εἰς Χριστόν»;
Ἡ ν' ἀγοράσουν τὰ φεγγάρια στὰ ποτήρια τῶν ἀστρολόγων
καὶ τὶς φτηνὲς ρητορείες τῆς ἀγορᾶς;
—Πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; Ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις
(Στὸ πρόσωπο τῶν παληκαριῶν πού σ' ἀκολούθησαν
ἀνθῆσε τ' ὠμορφο μῆνυμα)
κι' εἶδαν τὸν ἐρχομὸ τους σ' Ἐσέ, τὸ Δρόμον ὅπου
ὁ γυρισμὸς εἶναι χαμός.

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Κ Α Ἰ Ξ Η Δ Ε Σ

Τοῦ Γιώργου Πράτσικα

Τὸ καλοκαίρι οἱ περαματάρηδες ἦταν περσότεροι. Οἱ πιὸ πολλοὶ ἔρχονταν ἀπ' τὶς νότιες ἀκροθαλασσιές, φορτωμένοι δυὸ-τρία παιδιὰ ὁ καθένας κι' ἕνα σωρὸ ὄνειρα, πρὶν ἀκόμα ν' ἀνθίσουν. Τότες ὁ τόπος ἐκεῖ χάμου ἀναδεύονταν ἀπ' τὴν ἀγωνία καὶ τὴ λαχτάρα. Οἱ παραλιώτες ξευχτοῦσαν μὲ τὶς καρδιὲς δεμένες περιμένοντας τὸ ἀεράκι πού θὰ τοὺς ξεσήκωνε, μὲ τὴ μιά του παλάμη, γιὰ τὴν ἄλλη ὄχτη.

Εἴκοσι μὲ τριάντα μέτρα πιὸ πέρα τὸ ποτάμι ταξίδευε ἤσυχα-ἤσυχα. Τὸ πρωτὶ πούφευγε, ἔβγαζε τὴ μουρίτσα του μὲς' ἀπ' τὴν καταχνιά καὶ τοὺς χαιρέταγε μὲ κάτι παράξενα λόγια, ἀπ' τὸ φλοῖσθό του. Κεῖνοι ψήλωναν κάπως ἀπ' τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ κατεῦδωναν. Ὑστερα, γύριζαν πάλι μεταξὺ τοῦ καὶ ξαναγίνονταν μικροὶ κι' ἀνήσυχτοι.

—Τί λέτε! Ἐὰ ξανάρθει;

—Ἔτσι εἶπε, ἐγὼ τ' ἄκουσα...

—Κι' ἐγώ.

—Κι' ἐγώ.

Δ.πλα τοὺς σίμωναν κι' οἱ ἄλλοι, οἱ ἀγρότες ἀπ' τὰ Γεράνια, μύριζαν τὰ χνώ-
τα τοὺς καὶ τοὺς πίστευαν.

* * *

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ καῖκι ἔπαιρνε στὴ χούφτα του ἕνα μπουλούκι ἀθρώπους καὶ τοὺς ἔρριχνε ἀντίπερα.

Ἄρχη-ἀρχὴ τὸ ποτάμι ἔχασκε σὲ μιὰ στενόμακρη αὐλακιά ἀνάμεσα στὰ δόν-
τια τοῦ κάμπου. Κεῖνη τὴν ἐποχὴ τὸ πέραμα γινόταν μ' ἕνα μεγάλο μονόξυλο, πού γέρασε ταξιδεύοντας. Τὸ μονόξυλο ἦταν τῆς ἀγιά-Μαρίνας καὶ τὸ δούλευε ὁ καπετὰν Αὐδῆς, ἕνας ἀπελπισμένος θαλασσινοῦς ἀπ' τὴ Σίφνο. Εἶχε ἕνα κουπὶ ἴσαμε κεῖ πάνω, τὸ βύθιζε ὡς τὴν καρδιά τοῦ νεροῦ καὶ τὸ μονόξυλο ἔτρεχε. Ἐκεῖ δά, στὴν πληγὴ τοῦ ποταμοῦ, κατέβαζε πολλὲς φορὲς καὶ τὸν πόνο του, τοῦ ἀνοίγε τὰ πανιά καὶ τὸν ἄφηνε νὰ πλέει πρῶτα μὲ τὸ μαῖστράλι.

Κάτου στὸ γιאלὸ
κάτου στὸ περιγιάλι—
κάτου στὸ γιאלὸ, κοτῆ,
Νεραντζούλα φουντωτῆ...

Οἱ περαματάρηδες τρόμαζαν μὴ μπερδέψει τὸ δρόμο καὶ τρύπωναν μὲς' στὸ τραγούδι του, ἀπότομα:

—Ἐ, καπετὰν Αὐδῆ! Ξέρεις;

—Ξέρω.

—Γιὰ πού;

—Στὰ Πευκοτόπια. Στὰ Πευκοτόπια δὲν πᾶτε;

Τὰ Πευκοτόπια πέφτανε δέκα χιλιόμετρα πίσω ἀπ' τὴν ἀντικρινὴ ὄχτη. Πρῶτα πήγαινε ὁ ἄμμος, ἔπειτα οἱ ξέρες καὶ στὸ τέλος, ἐκεῖ πού ἄρχιζε ἡ ζωὴ, σηκώνονταν ἕνα βουνὸ κι' ἔδειχνε μὲ τὴ χερούκλα του πού ἦταν ἡ ἐμπατῆ τοῦ χωριοῦ. Ἀπὸ κεῖ πιάνανε, σειρὰ-σειρὰ, χιλιάδες πεύκα, ἀνέβαιναν στοὺς λόφους καὶ σκάλωναν, τούφρες-τούφρες, στὸν ὀρίζοντα.

Στὰ Πευκοτόπια εἶχε περάσει μιὰ φορὰ τὸ Κράτος, κάθησε τὸ μεσημέρι κάτου ἀπόναν ἤσκιο καὶ μίλησε καθαρευσιάνικα καὶ περισπούδαχτα μὲ λίγους γύφτους καὶ χωριάτες πού μαζεῦτηκαν νὰ τοὺς μοιράσει τὰ δάση. Τὸ Κράτος φοροῦσε ἕνα ἄσπρο ψηλὸ κολλάρο, κινούσε τὸ μπαστουνάκι του καὶ φτερνιζόταν μὲς' στὴν Αὐγουστιάτικη ζέστη. Οἱ ἄλλοι στέκονταν ὀλόρθοι γύρω του, τ' ἄκουγαν καὶ τοῦ σφογγίζαν τὴ μύτη. Στὸ τέλος τοῦ εἶπαν νὰ πᾶει κατὰ διαόλου, καὶ κείνο φτερνίστηκε γιὰ τελευταία φορὰ κι' ἔφυγε ἀνεβαίνοντας σ' ἕναν ψωριασμένο γαῖδαρο, πού κόπριζε ἀδιάκοπα ἀπ' τὸν ἐνθουσιασμό του.

Ἀπὸ τότες, ὁ τόπος ἔμεινε ἐλεύθερος. Τὰ πεύκα τράβαγαν ὀλοένα καὶ πιὸ μα-
κριά, γύριζαν καὶ σ' ἄλλα ἀκατοίκητα μέρη, προπαντὸς ὄρεινά. Οἱ ἄνθρωποι πού ζοῦσαν στὴ δύση, περπατοῦσαν ὀλάκερα μερόνυχτα μὲς' στὴν ξαγρύπια γιὰ νὰ ξεμπαρκάρουν ἐκεῖ πέρα. Χάμου στὴν ἀκροποταμιὰ τοὺς περίμενε ὁ καπετὰν Αὐδῆς

μέ το μονόξυλο. Είχε βαρεθεί τόσο χρόνια αυτή τη δουλιά, κι' ούτε πού ρώταγε για τὸν προορισμό τους. Κείνοι ἀπορούσαν με τὴ σιωπή του.

—Στὰ Πευκοτόπια, καπετάν Αὔδης, ἔ;

—Ναί. Ἐκεῖ πάνε ὄλοι...

Στὴν ἀρχὴ διάλεγαν μόνοι τους τὰ λίγα δέντρα, τὰ καλλιεργοῦσαν κι' ὅταν ἐρχόταν ὁ καιρὸς τῆς σοδιάς μάζευαν τὸ ρετσίφι, τὸ φόρτωναν στὴν πλάτη τους καὶ τὸ πήγαιναν στ' Ἀμπελοχώρια γιὰ τοὺς κρασάδες. Ἐπειτα ἄφηναν μερικὰ πεῦκα νὰ ξεραθοῦν, ἔκοβαν ἀπὸ δαῦτα μεγάλα ξύλα κι' ἔκαναν τὰ σπίτια τους. Τὰ σπίτια ἦταν χαμηλά, ἤσυχα καὶ μονιασμένα. Νωρίς-νωρίς τὸ βράδυ κατέβαινε ὁ θεὸς ἀπὸ τ' ἄστρα, ἀπλωνε τὸ χέρι του καὶ τὰ σκέπαζε με τὸ σκοτάδι καὶ με τὸν ὕπνο.

Ἀργότερα τὸ ποτάμι μεγάλωσε. Σηκωνόταν ὄρθιο ὅλες τὶς ὥρες, ἔσκαβε τὶς ὄχτες του, σκόρπιζε τὰ χῶματα μέσ' στοῦ νερὸ καὶ τὸ στήθος του φούσκωνε. Τότες ὁ καπετάν Αὔδης μαραφέτισε τὸ μονόξυλο με μιά μικρὴ μηχανή, ἔδωσε στὴ ράχη του δυὸ κάτασπρα πανιά καὶ τόκανε καΐκι. Πρὶν τὸ ρίξει πάλι στὴν ποταμί, βούτηξε τὸ δεξὶ του δάχτυλο στὴν πίκρα του καὶ ζωγράφισε στὰ μάγουλα τῆς πλώρης δυὸ γλάρους, γκριζοὺς ἀπ' τὴ μελαγχολία.

Τὸ Γκαβολιά τὸν ἔφερε σὲ κείνα τὰ μέρη ἢ βροχή. Πήγαινε ἴσα-ἴσα στὰ Γερράνια καὶ τὰ νερά πέσανε ἀπότομα καὶ τούσησαν τὸ δρόμο. Ὑστερα ἢ μπόρα δυνάμωσε, τὸν ἄρπαξε ἐπὶ χούφτα τῆς καὶ τὴν πέταξε κοντὰ στοῦ ποτάμι. Στὸ ἕνα του μάτι εἶχε μιά κόχη κούφια, καὶ δὲν εἶδε πὼς ἄλλαξε τόσο ξαφνικὰ ἢ ζωή.

Οἱ περαματάρηδες φέυγαε ὀλοένα. Στὸ τελευταῖο ταξίδι πού γύρισε τὸ καΐκι, τὸν βρῆκε ὁ καπετάν Αὔδης νὰ περιμένει χάμου στὰ ρεϊκία, καὶ παραξενεύτηκε.

—Ἐ, σὺ! Δὲν εἶσαι γιὰ τὰ Πευκοτόπια;

—Ὁχι.

—Γιὰ πού!

—Γιὰ τὴ μάνα μου.

Γύρω-γύρω ἦταν φθινόπωρο κι' ὁ καπετάν Αὔδης ἔνωθε κατάμονος. Μόλις νύχτωσε, ἔδενε σ' ἕνα χοντρὸ πάσσαλο τὸ καΐκι κι' ἔπειτα χωνόταν στὴν καλύβα του, δῶθε ἀπ' τὴν ἀμμουδιά. Σὲ λίγο ἐμπαιναν ἐκεῖ μέσα ἀπ' τὶς χαραμάδες οἱ ἀλυγαριές καὶ τοῦ κλείνανε τὴν ψυχὴ, νὰ μὴ συλλογιέται τίποτις.

—Καὶ ξέρεις πού εἶναι ἢ μάνα σου;

—Ὁχι.

—Οὔτε κι' ἐγὼ.

Ἐβρεχε ἀκόμα, κι' ὁ καπετάν Αὔδης τὸν πήρε καλλικούτσα, τὸν πήγε στὴν καλύβα καὶ τοῦ ἔστρωσε τὴν καρδιά του νὰ κοιμηθῆ. Ὁ Γκαβολιάς εἶχε γίνε μιά σταλιά ἀνθρώπος, ἀπ' τὴ μονάζια καὶ τὴ λύπη.

Ὅταν βγήκε τὸ φεγγάρι, ἀνοίξαν κάτι παλιὰ δεφτέρια, διάβασε ὁ καθένας τὰ δικά του καὶ τάμαθαν κι' οἱ δυὸ ἀπόξω κι' ἀνακατωτά. Τὸ παιδί ἔλεγε ἀδιάκοπα γιὰ τὴ μάνα του πού δὲν τὴν ἔφερε. Τὴν ἀνοίξη πού πέρασε ἀπὸ τὴ θάλασσα, τοῦ εἶπαν οἱ ψαράδες πὼς εἶχε μαῦρα μαλλιά καὶ πὼς ἔφυγε γιὰ τὸ γαλαζοῆσι. Στὰ μέσα τοῦ Ἀπρίλη χάθηκε κι' αὐτὸς λαθραία σ' ἕνα βενζινόπλοιο, ξεμπάρκαρε κει πέρα κι' ἔφαξε νὰ τὴ βρεῖ. Στὸ τέλος ἔμαθε πὼς ἢ μάνα του ἦταν ξανθιά με κίτρινο φόρεμα κι' ἔμενε στὴν ἀπέναντι ἀκτῆ, στὰ Γερράνια.

—Μπορεῖ; Ρώτησε με περιέργεια.

—Τί!

—Μπορεῖ νάνε ξανθιά, καπετάν Αὔδης;

—Μπορεῖ.

—Καὶ με κίτρινο φόρεμα;

—Καὶ με ἄσπρο...

—Γιὰ φατιάσου!

Ὑστερα ἦρθε ὁ ὕπνος καὶ τοὺς ἔδωσε τὰ χέρια, με τὸ ἴδιο ὄνειρο. Ὁ Γκαβολιάς εἶχε κιάλιας ξεσταθῆ. Ἀπ' ὄλη του τὴ γαλήνη πέρσενε μόνο ἢ ἀδεια του κόχη. Ἐβγαίνε ἀπ' τὰ σκεπάσματα καὶ κοίταζε γύρω τῆς διακρυσμένη.

Ἀπ' τ' ἄλλο πρῶτ' ὁ Γκαβολιάς ἔπιασε δουλιά στοῦ καΐκι.

Οἱ περαματάρηδες πλῆθαιναν κάθε μέρα καὶ τὰ ταξίδια γίνανε περισσότερο. Λέ-

γανε πὼς εἶχαν φυτρώσει χιλιάδες νέα πεῦκα στὶς πλαγιές τῶν βουνῶν, κάνανε ἕνα μεγάλο κύκλο καὶ κλείσανε δυὸ κεφαλοχώρια, ἔρημα ἀπὸ χρόνια.

Κάπου-κάπου ξέπεφτε στὴν ἀκροποταμί καὶ κανένα μουλάρι γιὰ νὰ ταξιδέψει, ξεσαμάρωτο. Ὁ καπετάν Αὔδης, μ' ὄλη του τὴν κούραση, πήγαινε κοντὰ του καὶ τοῦ πιπίζε τ' αὐτιά:

—Καὶ σὺ γιὰ τὰ Πευκοτόπια, μπρέ;

Τὸ μουλάρι τὸν ἀφουγκραζόταν καὶ χλιμίντριζε, ἀπὸ συγκατάβαση.

Ὁ Γκαβολιάς ἔδιδε τὸ χέρι του στοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς πέρναγε στοῦ καΐκι. Τελευταῖος ἀνέβαινε κι' ὁ ἴδιος, σκαρφάλωνε στοῦ κατάρτι καὶ περίμενε τὸν καπετάν Αὔδης νὰ τοῦ κάνει σινιάλο γιὰ τὸ σαλπάρισμα. Τότες ἔπαιρνε τὸν σαλίγκαρο καὶ σφύριζε τόσο δυνατὰ, ὥσπου νὰ τὸν ἀκούσει πέρα-πέρα τὸ ποιάμι. Ἡ φωνὴ φτερούγιζε πάνου στὰ νερά καὶ κείνα τὴν κινηοῦσαν τρέχοντας ξεπίσω της.

Ἀπὸ κει ὡς τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ ὁ Γκαβολιάς ρέμβαζε. Ἐπλεκε τὰ πόδια του στοῦ κατάρτι καὶ πότε-πότε ἀνασηκωνόταν, ἀπ' τὴν καρδιά κι' ἀπάνου, νὰ δεῖ τὴ στεριά. Εἶχε ἀκούσει τοὺς περαματάρηδες νὰ λένε γιὰ τὰ Πευκοτόπια, ἔμαθε σιγά-σιγά τὸ δρόμο καὶ περπατοῦσε, ἀπὸ τόσο ψηλά, ὀλάκερα χιλιόμετρα γιὰ νὰ φτάσει ἐκεῖ κάτω.

Κάθε τέτια ὥρα τὰ πανιά τοῦ καΐκιού πιάνανε τὸ κατάρτι ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ τὸ τράνταζαν, ἔτσι γιὰ νὰ γελάσουν. Ἀπὸ κάτω, ὁ καπετάν Αὔδης ἄφηνε τὸ τιμόνι καὶ φώναζε κατατρομαγμένος:

—Γκαβολιά! ἔ, Γκαβολιά!

—Τί!

—Θὰ πέσεις, ρέ...

—Πῶς;

—Θὰ πέσεις καὶ θὰ τσακιστεῖς! Τ' ἀκούς;

—Φυσάει καὶ δὲν ἀκῶ.

Λίγο ψηλότερα, τὰ πανιά τὸν τράνταζαν περισσότερο κι' ἔλεγαν νὰ τὸν γκρεμίσει, μέσ' στὴ χιμαίρα.

Ἀπ' τὰ Πευκοτόπια σπάνια ἔφευγαν οἱ ἀνθρωποι. Ὑστερ' ἀπὸ κάθε ταξίδι τὸ καΐκι γύριζε στὴν ἀκροποταμί ἀδειο καὶ σιωπηλό. Ὁ Γκαβολιάς ἔμενε ἀκόμα δεμένος στοῦ κατάρτι, ἀνάποδα πιά, καὶ κοίταζε στὴ στεριά, ὅσο μπορούσε μακρύτερα. Στιγμῆς-στιγμῆς δὲ σάλευε καθόλου, κι' ὁ καπετάν Αὔδης νόμιζε πὼς εἶχε μαρμαρώσει ἀπότομα, στὴ στάση τῆς νοσταλγίας. Τότες, πρὶν ξεκινήσουν, γιόμιζε τὶς χούφτες του φωνῆς καὶ τοῦ τις ἔρριχνε κατὰμουτρα:

—Τὸ σαλίγκαρο, ρέ Γκαβολιά!

—Ἐ;

—Τὸ σαλίγκαρο! Τὸν ξέχασες;

—Τί!

—Σαλπάρουμε, ρέ, σαλπάρουμε!

—Σαλπάρουμε;

Κάπου-κάπου ἐρχόταν πίσω κανένας Πευκοτοπίτης γιὰ νὰ δεῖ τὴ θάλασσα, δέκα μίλια μακριά, καὶ νὰ γυρίσει με τὸ δεύτερο καΐκι. Ἦταν μερικοὶ παλιοὶ ναυτικοί, ποτισμένοι με τὸ πέλαιο καὶ με τὶς φουρτοῦνες. Ἐκεῖ πάνου τοὺς ἔπνιγε τὸ ρετσίφι καὶ γερνύσαν πρόωρα. Κατέβαιναν λοιπὸν στοῦ γιαλό, μάζευαν με τὴν ψυχὴ τους τὰ κύματα καὶ τοὺς γλάρους καὶ τὰ πήγαιναν στὶς φαμελιές τους.

Ὅταν μπάρκαρσαν στοῦ καΐκι, ὁ Γκαβολιάς ξετυλιγόταν ἀπ' τὸ κατάρτι, τοὺς διπλάρωνε καὶ τοὺς ρώταγε γιὰ τὴ μάνα του. Ἐλεγε πὼς τὴν εἶδε μιά φορά ἕνας περαματάρης νὰ γυρίζει στὰ Πευκοτόπια καὶ νὰ ζητᾷ τὸ παιδί της. Κείνοι τὸν κοίταζαν πού εἶχε μιά κόχη τόσο ξεχειλισμένη ἀπὸ ἀγωνία, καὶ τὸν λυπόνταν.

Εἶπες πὼς αὐτὴ ἦταν ἢ μάνα σου;

—Ναί. Τὴν εἶδατε καὶ σεῖς;

—Ἀκούσαμε πὼς τὴν εἶδαν οἱ λοτόμοι. Μέρα μεσημέρι.

—Μέσ' στοῦ χωριό;

—Στὴ ρεμματιά. Καὶ τοὺς ρώταγε γιὰ σένα.

Στὸ τέλος τοὺς πρόσθετε πὼς ἦταν ξανθιά με κίτρινο φόρεμα. Οἱ ναυτικοὶ ἔβγαν λίγο τὴ μνήμη τους κι' ἔκαναν πὼς συμφωνοῦσαν:

- Ναί. Ναί. Ξανθιά. Έτσι είπαν οι λωτόμοι.
- Κι' είχε και κίτρινο φόρεμα. Αυτό το είδαν;
- Άκουσαμε πώς φαινόταν σὰ λουλακί.
- Μπορεί. Ό καπετάν Αύδης έλεγε πώς μπορεί νάταν κι' άσπρο.
- Και τή λέγανε Γιαλένια.
- Γιαλένια;
- Γιαλένια.
- Γιαλένια.

Τό βράδυ, πριν κοιμηθούν στην καλύβα, έπεφτε στα πόδια του καπετάν Αύδη και τον παρακαλούσε να τον πάει στα Πευκοτόπια. Κείνος είχε χάσει τή ζωή του μέσ' στις καταιγίδες και δεν πίστευε πιά σε τίποτα. Όταν πέθανε ή γυναίκα του, είχε σηκωθεί στη Σίφνο μιά τόσο άγρια θύελλα που νόμισε ότι άρπαξε τὸ νησί και τόπνιξε στη θάλασσα. Από κεί ο καπετάν Αύδης πήρε ένα τρεχαντήρι και γύρισε σ' όλο τὸν κόσμο για να ξαναβρεί τή Σίφνο. Στο δρόμο, μόλις φαινόταν κάπου τὸ νησί, έρχόταν πάλι ή θύελλα και τὸ ξαναθύγιζε.

Όταν οι περαματάρηδες βγαίνανε στη στεριά, ο άέρας ξεσήκωνε τὸν άμμο και γέμιζε τὸν τόπο από σύγνεφα. Κείνοι μπαίνανε στὸν κουρνιαχτὶ κι' έφευγαν τρέχοντας. Φορῆς-φορῆς ο καπετάν Αύδης στεκόταν στην πλὴρη του καϊκιοῦ, τούς έβλεπε να χάνονται μέσ' στη σκόνη και δάκρυζε σὰ νάχαν κιόλας πεθάνει. Ό Γκαβολιάς, που ήξερε αὐτή τὴν ὥρα, σκαρφάωνε ψηλότερα στὸ κατάρτι κι' από κεί τὸ φώναζε πὸς οι άνθρωποι σώθηκαν άπ' τὸν κουρνιαχτὸ και περπατούσαν τραγουδώντας για τὰ Πευκοτόπια. Φύσαγε ὄμοι, και τὰ λόγια του σκόρπιζαν.

Άργότερα ή καλύβα ξεχειλιζε από φρίκη. Ό Γκαβολιάς πάλευε τόσο απέλπιμπμένα με τ' ὄνειρό του που νόμιζε πὸς από στιγμή σε στιγμή θὰ τὸν πνίξει. Τινάζόταν τότες ὄρθιος, έπιανε τὸν καπετάν Αύδη άπ' τὴν ψυχὴ και τὸν ζήταγε να τὸν πάρει άμέσως κιόλας με τὸ καϊκι και να τὸν περάσει αντίπερα. Κείνος δὲ βάσταγε πιά άπ' τὴ θλίψη και τὴν άγρίευε:

- Θα χαθείς, μωρέ, δὲ στόπα;
- Τί λές, καπετάν Αύδη;
- Θα σ' άρπάξει ο κουρνιαχτὸς και θὰ πὰ; στὸ διάλογο!
- Άπόψε δὲ φυσάει, καπετάν Αύδη. Και τὸ πρωτὶ θάμαι στα Πευκοτόπια.
- Τὸ πρωτὶ;
- Μάλιστα χαράζει. Για τὴ μάνα μου.
- Και θὰ τὴ βρεῖς, ρὲ Γκαβολιά;
- Εκεί πέρα είναι, καπετάν Αύδη. Τὴν είδαν στη ρεματιά. Και ρώταγε τούς

λωτόμους για μένα.

—Ά!

—Και τὴ λένε Γιαλένια. Τὸ ξέρεις πὸς τὴ λένε Γιαλένια;

Στὸ τέλος ο Γκαβολιάς γινόταν πάλι ἡσυχος και ταπεινός. "Επαιζε με τὰ γένεια του καπετάν Αύδη κι' εκεί δα που έψαχνε, ξετρώπωνε τὴ χίμαιρά του και τὸν πόνο του και τὸ τὰ θυμιζε.

- Τί θὲς να πείς... Έκανε ο γέρος.
- Για τὰ Πευκοτόπια, καπετάν Αύδη. Ναρχόσουνα και σύ.
- Εγώ;
- Ναί, δὲν ξέρεις...
- Τί!
- Μπορεῖ νάσαι κι' ή Σίφνο εκεί πέρα.
- Ή Σίφνο;
- Γιατί ὄχι! Κι' ή γυναίκα σου.

Πέρ' άπ' τὰ μεσάνυχτα ή ζωή κουραζόταν και ύσταζε. Ό καπετάν Αύδης μάζεψε πιο κοντά του τὸ Γκαβολιά, τὸν ζέσταινε με τὸ χνώτο του και τὸν άποκοίμιζε. Τὴν τελευταία ὥρα κείνος ἀδημονούσε και ξαναρώταγε:

- Θα πάμε, καπετάν Αύδη;
- Θα πάμε.
- Πότε!
- Τὸν Άπρίλη, Γκαβολιά.
- Και τ' είναι τώρα!

- Όχτώβρης.
- Πάλι;
- Πάλι.

"Όλο Όχτώβρης ήτανε.

"Επειτα ο Γκαβολιάς προσπαθούσε να μετρήσει τὸς μήνες με τὰ δάχτυλά του και κείνα μεπερδύονταν μέσ' στὸ σκοτάδι και τὸ ένα έχανε τὸ άλλο.

* * *

Σὲ δυὸ βδομάδες που ήθε ή άνοιξη, ο Γκαβολιάς κατέθηκε μιά νύχτα στην άκροποταμιά κι' έλυσε τὸ καϊκι μονάχος του. Όταν έφυγε από τὴν καλύβα, τὸν πήρε άπόκοντα ή σιωπὴ και τὸν ξεπροβόδισε. Ό καπετάν Αύδης είχε γεράσει πιά περισσότερο μέσ' στην άπογοήτευση, γύριζε νωρίς τὰ σοῦρπα και κοιμόταν βαριά κι' ἀμίλητα. Για τὸ Γκαβολιά ούτε που γνιάζόταν. Κείνος σίμωσε στην καρδιά του, τὴς άφησε ένα ἡσυχο δάκρυ κι' ύστερα έβγαλε τὸ μαντήλι του και τὴν άποχαίρητσε.

Τὸ ποτάμι είχε ξαπλώσει ανάμεσα στις δυὸ ὄχτες του και κοίταζε τ' άστρα. Οι περαματάρηδες λέγανε πὸς αὐτὴ τὴν ἔποχὴ τὰ σύγνεφα κουβαριάζονταν πίσω άπ' τὸν ὀρίζοντα και πέτρωναν τόσο πολὺ, που δὲ μπορούσε να τὰ σηκώσει ούτε ο βοριάς. Κάπου-κάπου μάλιστα παίρνανε τὸ Γκαβολιά κοντά τους, τὸ δείχνανε στην άκρη τὸν κόσμο και κείνος χάζευε χωρὶς να βλέπει τίποτα.

—Κι' αὐτὴ είναι ή άνοιξη; Ρώταγε στὸ τέλος.

- Αὐτὴ.
- Κι' ο Άπρίλης;
- Κι' ο Άπρίλης.

Σὲ λίγο πήδησε ἕν' αέρακι στὸ κατάστρωμα, τέντωσε τὰ πανιά και τὸ καϊκι ξεκίνησε. Ό Γκαβολιάς δὲν ήξερε και τόσα πολλὰ πράματα άπ' τὴ δουλειά του καϊκιου. Μονάχα τὸν τελευταίο καιρὸ πήγαινε ξοπίσω στὸν καπετάν Αύδη, κατέβαινε μαζί του στη μηχανή και παρακολουθούσε τὸν ἀτμὸ που έπεφτε σκούζοντας άπάνω στις ρόδες και κείνες τὸν μάζευαν με τὰ λουριά τους και τὸν στριφογύριζαν. "Επειτα στεκόταν δίπλα στὸ τιμόνι κι' έκανε κι' αὐτὸς με τὰ χέρια του ένα σωρὸ στροφές, στὸν άέρα. "Αν καμμιά φορά μεπερδευόταν και λάθευε, έσκυβε στ' αὐτὴ του καπετάν Αύδη και τὸν ρώταγε:

—Λεβάντες, καπετάν Αύδη;

Κείνος ἴδρωνε και ξίδρωνε ἐκεῖ χάμου παλεύοντας με τὸς ανέμους, και τὸυ άπαντούσε με μισόλογα. "Ωρες — ὄρες θύμωνε κιόλας και τὸν ἐδωνχνε. "Ελεγε πὸς οι καϊξήδες ήταν καταραμένοι από τὸ θεὸ και δὲν ήθελε να μπλέξει κι' ο Γκαβολιάς σ' αὐτὴ τὴν τέχνη.

—Λεβάντες; Τοῦ ξαναφώναζε κείνος.

—Κέρατα στα μάτια σου!

Τὸ μούτρο του ούτε που τὸ γύριζε να τὸν κοιτάζει. Είχε γίνει μιά μουντζούρα άπ' τὸν καπνὸ και τὴ στενοχώρια.

"Ισαμε τὴ μέση του ποταμοῦ τὸ καϊκι έφτασε ἡσυχα-ἡσυχα. Τὸ αέρακι καθόταν στην πλὴρη, άνοιγε με τὰ πόδια του αὐλάκια στὸ νερὸ και τὰ πανιά τὰδλεπταν και φούσκωναν άπ' τὴ χαρὰ τους.

Ό Γκαβολιάς ξεχάστηκε τόσο πολὺ που άφησε τὸ τιμόνι και σκαρφάωνε στὸ κατάρτι να δεῖ τὴ στεριά. Είχε άκούσει από τὸν καπετάν Αύδη πὸς κάπου-κάπου τὰ καϊκια πᾶνε μόνα τους στη θάλασσα. Οι παλιοὶ Σιφνιώτες που διηγόνταν πὸς μιά φορά ὄλο τὸ Αἰγαίον γέμιζε από τέτλια καϊκια που ξεκίνησαν ένα πρωτὶ από τὴ νησί τους και τὸ βράδυ φτάσανε στη Χιό. Οι Σιφνιώτες λέγανε πὸς τὰ καϊκια τὰ νάυλωνε ο θεὸς άπ' τὰ λιμάνια και ταξίδευε στα πέλαγα.

—Και χωρὶς τιμόνι, καπετάν Αύδη;

—Χωρὶς.

Εκεί δα τὸ αέρι γλύστρησε άπ' τὴν πλὴρη, έπεσε άπότομα στα νερά και κείνα ταραχτηκαν κι' άγριεσαν. Τὸ ποτάμι τότες σηκώθηκε στα πισινά του, στάθηκε κατάφαστα στὸ καϊκι κι' άρχισε να χλιμιντράει. Γύρω-γύρω που είχε στρογγυλοκαθήσει ο ὀρίζοντας και ρέμβαζε, έτρεχε δῶθε-κέθε ο βοριάς, ξέπλενε τὰ σύγνεφα κι' ένα-ένα που λυνότα ε, έφευγε κι' ανέβαινε τρέχοντας στὸν οὐρανὸ.

Ό Γκαβολιάς δὲν πρόφτασε ούτε τὴ νύχτα να ρωτήσει πὸς άλλαξε τόσο ξαφνικά. Οι φουρτούνες σπάνια έρχονταν ἐκεῖ πέρα. Μόνο τὰ βράδια του Γεναριου, τό-

υποβλητική μαγεία. 'Αλλά από τότε το ποίημα αυτό είχε αγαπηθεί και λογάριζαν το νέο ποιητή σὰ μίαν ἑλίπδα του νεοελληνικού λυρισμού, περιμένοντας ἀπ' αὐτὸν ἀκόμα πιὸ ἀρτία ἔργα, πού, σίγουρα θὰ τᾶδινε ὁ ἀτυχὸς τραγουδιστής, ἂν δὲν τοῦκοβε τόσο πρόωρα τῆς ζωῆς του τὸ νῆμα ὁ θάνατος. Καί ἡ ἀγάπη ποῦδειχναν τότε στὸ Δημοσθένη Βαλαβάνη ἀγγίζει συχνά τὰ ὄρια τοῦ θαυμασμοῦ, ἂν κρίνουμε κί' ἀπ' τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ λόγια τοῦ ποιητῆ Βασιλειάδη: «'Ο Βαλαβάνης εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ τὸ ἀγνότερον ἄστρον τῆς νέας 'Ελληνίδος ποιήσεως».

Καὶ ἀληθινὰ «γλυκύτερον» εἶναι «τὸ ὄνειρον» πού φέρνει μπροστά μας καὶ ζωντανεῖ με πραγματικὴ τέχνη τὴ χλωμὴ, τὴν ὠραία παρθένα, με τὴν ἀγγελικὴ θωριά καὶ τ' ὀλόλαμπρο κορμί της καὶ στὸ γύρω ξάστερον ἠλιόφωτον ἀέρα μιὰ ἀνεση παραδείσια τῆ γιομίζει με ὑπερκόσμια χαρά. «Τὸ λειβάδι—λέει ὁ Παλαμάς—διαμαντέιο ἀπὸ τὴ λάμψη του τὴν ἀποκορφώνει τῆ λαμπράδα του στὴ θεωρία τῆς γυναικείας τῆ δραματικῆς. 'Ο συγκροσιασμένος ἀπελισμός τῆς «'Εκείνης» μετουσιώναςται με τὸ «'Ονειρο» σὲ προσδοκία ἐνὸς μακαρισμοῦ. Τὸ ποίημα, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἑλάχιστα στιχοσογικὰ ψευδάδια καὶ κάποιους, πού περνᾶν ἀπαρατήρητοι, πλατειασμούς, ἐπιτυχημένον στὴν ἐκτέλεσή του. 'Ο κλώνος τῆς σμυρτιάς με τὸ κλωνάρι τοῦ κυπαρισσοῦ σμιγμένα ἀρκοῦν καὶ μ' ὄλο τους τὸν κάπως εὐκόλο συμβολισμό νὰ μᾶς ζυπνήσουν τὴν ποιητικὴ συγκίνηση. 'Ο Ἔρωτας καὶ ὁ Χάρος πού πάντοτε δουλεύουν ἐδῶ κάτω, καθὼς μᾶς τὸ θυμίζει γιά μυριοστὴ φορά ὁ Σολωμός, παίζουσαν ἡσυχὰ καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς στίχους τὸ μέρος τους».

Τὸ ποίημα εἶναι ἀληθινὰ ὠραίο, μόνο πού, δυστυχῶς ἡ μαγεία τῆς ὑποβολῆς του διαλύεται στὸ τέλος, ἕνα τέλος ἐντελῶς ἀτυχό, γιὰ τὸ ποιητῆς, ἀντὶ ν' ἀφήσει τὸν ἀναγνώστη του νὰ συμπληρώσει μόνος του με τὴ φαντασία του, τὸ ὄνειρο, θέλησε ὁ ἴδιος νὰ τοῦ δώσει μιὰ πεζολογική, μιὰν ἄστοχη ἐξήγηση, ἔτσι, πού ὄλη ἡ ἐμπνευση, ἡ τόσο εὐτυχισμένη νὰ χαλαίει ἀνεπανόρθωτα τὴ μαγεία τῆς ὑποβολῆς. «'Ο ποιητῆς γίνεσαι 'Ονειροκρίτης», γράφει πολὺ σωστά ὁ Παλαμάς. Καὶ προσθετεῖ: «Δὲ θέλει νὰ μείνει ἀξήγητο ἡ ἀμφίβολο στὸν ἀναγνώστη του. 'Ενοχλεῖται ἀπὸ τὴ σκιά, σὰ νὰ μὴν εἶναι αὐτὴ ἀναγκαστικὴ ἀκολουθία πού μᾶς τὴ ρίχνει τὸ φῶς μαζί, καὶ γιὰ νὰ μᾶς γίνεσαι ποθητότερο καὶ γιὰ νὰ μᾶς γλυτώνει κάπως ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ ἐπικράτησης πού εἶναι τυραννία. Δὲν ἀφήνει γιὰ μᾶς τίποτε. Μᾶς νομίζει πὼς εἴμαστε ἀρκετὰ γοντροκέφαλοι ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ μποῦμε χωρὶς τυφλοσύρτη στὰ ὄχι καὶ πολὺ δυσκολοπέραστα μονοπάτια τοῦ ὄνειρου του. Κι ἔτσι τὴ χάρι τῶν τεσσάρων ὀχτάστιχων στροφῶν του πού τις διακρίνει μιὰ ποιητικὴ ἀποσιώπηση, τὸ ἑλλειπτικὸ ἐκεῖνο ἐκ' τῶν ὧν οὐκ ἔνευ σχῆμα, τὴ χαλὰ ἡ τελευταία με τὸ νί, καὶ με τὸ σῆμα ἐπεξηγηματικὴ, δηλονότι πεζολογικὴ στροφή».

'Αλλὰ νὰ αὐτὸ τὸ περίφημο «'Ονειρο» τοῦ Δημοσθένη Βαλαβάνη:

Γελοῦσαν τὰ τριαντάφυλλα, οἱ ἄθροι μοσκοβολοῦσαν,
καὶ σὲ πουλιοῦ περπούλισμα μόνον ἐσειοῦντο οἱ κλάδοι,
κι' οἱ ἀντιλήδες στῆς ἁροσιᾶς τίς στάλας ἐγγλτροῦσαν
κι' ἀπὸ διαμάντι ὀλόσπαρτο μοῦ φάνη ἕνα λιβάδι
τρ-μουλιαχτές στὰ μᾶτια μου ἐπαίζανε οἱ ἀχτίδες,
παρέκει ἐμουρμουρόκλαιγε μιὰ ἐρύση στὸ πλευρὸ μου
ἐδῶ πὼς σ' εἶδα μοι-αχῆ, πὼς μοναχὸν με εἶδες,
μοῦ ἐφάνη εἰς τ' ὄνειρό μου.

Λὲς κί' ἀγγελοῦδας εὐμφορὰ νὰ σ' ἔδινε ἡ χλωμάδα,
τὰ μᾶτια σου ἀναγᾶλαιαν στὴ λάμψη καὶ στὴ χαρῆ,
σὰ στὸ νερὸ τὸ καθαρὸ τοῦ ἠλιοῦ ἡ ἀντηλιάδα
κι' ἀπ' τὰ μαλλιά σου ἐπέρανε τὸ ἄλασμα νὰ πάρει
χαρούμενο, ἀεμπόδιο τῆς μοναξιάς τ' ἀέρι.
Καὶ σὺ νὰ μὴ με γνῶρίζεις, καὶ σὰ στὸ λογισμό μου
ποτέ νὰ μὴν ἐπέρσας, ποτέ δὲν σ' εἶχα φέρει,
μοῦ ἐφάνη εἰς τ' ὄνειρό μου.

Ψιλοῦ ἔπεφτε στοὺς κόρφοῦς σου τὸ φέρεμα σὺν πάχνη
πὺ ἐβλεπε καὶ δὲν ἔβλεπε τὰ στήθια σου τὸ μᾶτι,
σὰ στὸν καθρέφτη τῆς θωριά πὺ τὴ σκεπάζει ἡ ἀχνη,
μ' ἀγγέλου ἀέρα τὸ κορμὶ τὸ ὀλόλαμπρό σου ἐπάττει
καὶ σὰ νὰ σὲ ξεγόλαγε με χίλια δυὸ ἡ μοῖρα,
ὀλόχαρη, ξεπεταχτη σὲ εἶδα στὸ πλευρὸ μου.
Κόρη, ἂς μὴν εἶναι πλάνη μου αὐτ' ἡ χαρὰ πὺ ἐπῆρα
γιὰ σένα στ' ὄνειρό μου.

Καὶ γύρω σὰ νὰ γύρευες ἀνθὸ τῆς ἀρεσιᾶς σου,
στὰ χαμολοῦλοῦδα ἐσκυφτες κί' οἱ πεταλοῦδες φεῦγαν,

κί' ἐγὼ με κλώνο τῆς μυρτιάς ἐσίμωσα κοντὰ σου
μ' εἶδες γλαρὰ, δὲ λάλησες, ἀλλ' οἱ ματιές σου ἐλέγαν
πὼς ἤθελε τὸ χέρι σου τὸν κλώνο μου νὰ πάρει
μοῦδῶκε το χαμόγελο, σοῦδῶκα τὸν ἀνθὸ μου,
τὸν πῆρες, με κυπαρισσοῦ τὸν ἔσιμιξ κλωνάρι
μοῦ ἐφάνη εἰς τ' ὄνειρό μου.

'Εδῶ θᾶπρετε νὰ τελειώσι τὸ ποίημα, καὶ τότε, σίγουρα, θὰ ἦταν ἔν' ἀπ' τὰ διαμάντια τῆς λυρικής νεοελληνικῆς Μούσας. 'Αλλ' ἀκολουθεῖ τούτῃ ἡ «ὄνειροκριτική» στροφή, ὅπου ὁ ποιητῆς ἐξηγεῖ, σὰν ἠθικολόγος λὲς, τὴν ὄπτασιὰ του:

'Ἐξύπησα καὶ στ' ὄνειρο πλανιέται ὁ λογισμός μου.
Τὸν κόσμο, κόρη, θὰ δηλοῦ τὸ στολιστὸ λειβάδι
τὸ θαμποδόλημα ἐξηγεῖ τὴν πλάνη αὐτοῦ τοῦ κόσμου,
κι' ἀγνώριστος πὺ σοῦδῶκα ἐγὼ τὸ μυρτοκλάδι
σημαίνει γιὰ τὸν ἔρωτα πὼς μιὰ ζωὴ δὲν φτάνει.
Μὲ τὸν κυπαρισσοκλώνο πὺ σμιξεζ τὸν ἀνθὸ μου,
δηλοῦ πὼς θ' ἀγαπᾶ ἡ ψυχὴ κί' ὅταν κανεὶς πεθάνει!
—Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνειρό μου!

Κρίμα τούτῃ ἡ ἄστοχη, ἡ ξεκρέμαστη στροφή καὶ δὲ θᾶταν ἄσκοπο ὅταν τυπῶνεται τὸ ποίημα νὰ τὴν παραλείπου. 'Η μανία πὺ εἶχαν πολλοὶ ποιητῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως ὁ Ζαλοκώστας, ὁ Παράσχος, ἀπ' τοὺς δικούς μας, κί' ἀκόμα κάποτε κί' αὐτὸς ὁ Λαμπαρτίνος κί' ὁ Οὐγγῶ, ἀπ' τοὺς ξένους, νὰ θέλουν νὰ τὰ ξεγούνη ὄλα, δίχως ν' ἀφήνουν καὶ τοῦ ἀναγνώστη νὰ πλανηθεῖ ἡ φαντασία, ἦταν μιὰ μανία πὺ ἐβλάψε κυριολεκτικὰ πολλὰ ποιήματα καὶ τοὺς ἀδυνατίσει, ἂν δὲν τοὺς ἀφαίρσει ὀλότελα, τὸ στοιχεῖο τῆς ὑποβολῆς: τὴ μαγεία.

Τὸ ποιητικὸ τοῦτο παρυστράτημα δὲν τὸ ἀπόφυγαν μήτε ὁ Ζαλοκώστας, μήτε ὁ Βαλαωρίτης σὲ δυὸ πασίγνωστα, δημοφιλῆ τους τραγούδια: Στὸ «Συναπάντημα» τοῦ Ζαλοκώστα, ἕνα λυρικό ἀφηγηματικὸ κομμάτι, μιὰ μητέρα μοιρολογαίει τὴν κόρη της πὺ πέθανε καὶ τὴν ἀπυονία τοῦ Νάσου πὺ τὸν ἀγάπησε φλογερὰ κί' ἐκεῖνος τὴν ἀρνῆθηκε. Καὶ τὸ ξόδι τῆς ὠραίας παρθένας συναντιέται με μιὰ παρὰ γλυτερῶν, πού, ἐπὶ κεφαλῆς τους, εἶναι ὁ Νάσος πὺ εἶχε τὰ ὄργανα. 'Αναγνωρίζοντας τότε ὁ ἐπίορκος τὴν ἀγαπημένη του νεκρῆ, τιμωρεῖ, ἐκεῖ ἐπὶ τόπου τὸ σκληρὸ ἐαυτό του:

Καὶ ρίχνει στὸ ζωνάρι τοῦ σὰν ἀστραπῆ τὸ χέρι
κί' ἀπάνου τὸ σηκώνει,
ὄλο στὰ στήθη χώθηκε τὸ κοφτερό μαχοῖρι,
ἀποθαμένος τὴ νεκρῆ ὁ νιό: τὴ νιὰ ἀναμῶνει.

Καὶ νὰ τὸ «ἠθικολογικὸν ἐπιμύθιον»:

Τὸ Νάσο δὲν τὸν ἐμαλαν, οὐδὲ κερῖα τοῦ ἀνάψαν,
τὸ δόλιο δὲν τὸν ἔβαλαν εἰς τῆς Ξανθῆς τὸν τάφο,
στὴν ἐρημιὰ τὸν θάψαν.
—Σ κεφῆτε νηοὶ τοὺς στίχους μου, μόνο γιὰ σὰς τοὺς γράφω!

'Ο Βαλαωρίτης, περισσότερο ποιητῆς κί' ἀπ' τὸ Ζαλοκώστα, πιὸ καλλιτέχνης ἀκόμα στὴν περίφημη «'Αγράμπελη» πὺ ἡ μνήμη, ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ ἀγνώστου συνθέτη τὴν εἶχε σ' ὄλων τὰ χεῖλη, ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια πρὶν, θέλησε κί' αὐτός, πιὸ ἀπαλά, πιὸ ἤπια ἴσως, νὰ ξεγησει τὴ βαθύτερη πρόβησή του. Δολερὸς ὁ πλάτανος ξεγέλασε τὸ χαμόδεντρο:

Στυλώσου ἀπάνω μου. Στὴν ἀγκαλιά μου
κάθε ἄλλο λούλουδο θὰ σὲ φθονῆ.
Τὴν ἐξεγέλασε τ' ἀγριο πλατάνι,
τὴν ἐπερίπλεξε μέσ' στὰ κλαδιά.
—Τί κρίμα πὺ ἐδῶκες, ξανθὸ θοτάνι,
γιὰ λίγο ψήλωμα τὴν παρθενιά.

Κ' ἔρχεται ἡ τελευταία στροφή:

Φτωχὴ κί' ἀνύπαντρη στὴν ἐρημιὰ σου,
μοῦ ἦτανε τ' ἀνή σου κρυφὴ χαρὰ.
Τώρα θ' ἀρπάξουνε τὴ μυρουδιά σου
τὰ νέφη, ὁ ἀνεμος, πὺ εἶσαι κυρά!

'Αλλ' ὁ ἀτυχὸς στὴ ζωὴ ποιητῆς τοῦ «'Ονειροῦ» ἔγραψε κάποιους στίχους, πὺ τοὺς ἀνακάλυψε ὁ Παλαμάς, στίχους ἀληθινὰ συγκινητικούς, ἀρμονικούς, μελαγχο-
λικούς καὶ βαθύτατα ἀνθρώπινους, πὺ κερδίζουν, πιὸ πολὺ με τὴν ὑποβλητικὴν τῶν
μαγεία, τὸ ἄδολο αἶσθημα καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν τους ἔκφραση κάθε ἀναγνώστη.
'Ὀλη ἡ θλίψη ἡ ἀβάσταχτη, ὄλοι οἱ ἀπελπισμένοι τόνοι μῖας ἀχαρῆς, ἀνώφελης ζω-

ἧς κλείνονται αὐτοῦ μέσα καὶ εἶναι σὰ μιά κραυγὴ ἐναγώνια, σπαραχτικὴ, πού ἀ-
ληθινὰ συγκλονίζει κάθε αἰσθαντικὴ ψυχὴ.

Ψυχὴ νεκρὴ καὶ ἀγέλαστη, δὲ φέρνεις καὶ γιὰ μένα
χαρὰ μιάς ψεύτικης στιγμῆς στὴ σκοτεινὴ καρδιά μου.
Νά πῶς γελοῦν τρίγυρω σου κάμποι, βουνὰ ἀνθισμένα!
"Αχ! φέρε μου, ἀγαρῆ ψυχὴ κι' ἐμένα τὴ χαρὰ μου!
Τὶ κλείσειαί σάν ὁ φῶσφορος ὅπου θαμπίζει εἰ; μνήμα
μέσ' τῆ σπηλιά τῆ σκοτεινῆ, τὴν κρύα τοῦ κορμιού μου;
"Ακόμα χτές ἡ μάνα μου χαρούμενη, τί κρίμα!
Μοῦ εἶχε κλωστή στὸ δάχτυλο δεμένη τοῦ Μαρτιοῦ μου.
Καὶ τώρα: Τρισσαλλοίμοιο! Οἱ μαῦροι στοχασμοί μου
μ' ἔχουσε μέ τὴν ἀγαρῆ ἀπελπισία δεμένο.
Ζῶ καὶ δὲ ζῶ καὶ ψευτικὴ μοῦ φαίνεται ἡ ζωὴ μου,
σάν ἀνθος πού τὸ θάνατο μέσ' τὸ νερὸ κομμένο.

"Ἐν' ἀνθος κομμένο πρόωρα ἀπ' τῆ βάσκανη μοῖρα ὑπῆρξε κι' ὁ Δημοσθένης
Βαλαβάνης, πού δὲν πρόφτασε, ἀλλοίμονο, νὰ δώσει θλαστάρια. Κι' ἄξιζε, νομι-
ζομε, νὰ ξαναθυμηθοῦμε μέ ἀγάπη καὶ συμπόνοια τὸ φθισικὸ ποιητῆ, τὸν τόσο δυ-
στυχισμένο, ἑκατὸ χρόνια ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατό του.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

Γ Α Λ Α Τ Ε Σ

Ψὲς θγῆκα στὶς "Αλπει.

Εἶδα τὴ λαμπρὴ Ρώμη.

εἶδα τοὺς ρήτορες.

"Ἐνθουσιάζτηκαν ἀπὸ τὰ λόγια τῶν σοφῶν συγκλητικῶν

οἱ Ρωμαῖοι Πολῖτες.

"Ἐτρεξαν ἀμίλητοι, νὰ πάρουν τὰ σιδερένια τους ὅπλα

(δειγμὰ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν

δὲ χρησιμοποιοῦν ξύλινα τόξα,

παγιονῖδια τῶν παιδιῶν καὶ ἀδύνατη προφύλαξη τῶν θαρβάρων).

"Ἡ φάλαγγα ὄρμα,

περνᾶ στὴ Γαλατία,

καταπατεῖ τοὺς θαρβάρους,

καὶ στερεώνει τὸ Ρωμαϊκὸ Πολιτισμό!

—Δὲ θέλουσε τὸν πολιτισμό σας, Ρωμαῖοι Πολῖτες!

Δὲ θέλουσε τὰ σιδερένια σας ὅπλα.

Τὰ ξύλινα κοντάρια μας,

τὰ ἄμορφα τόξα μας, εἶναι ἀρκετὰ γιὰ τὸ κνηγι μας.

ΠΡΙΑΜΟΣ ΛΟ'Ι'ΖΙΔΗΣ

ΡΑΓΙΣΜΕΝΕΣ ΩΡΕΣ

"Ὁρες πού ράγισαν ἀπ' τοὺς καημούς.

Ψυχῆς πῶχον διαθεῖ τὴ μαύρη λίμνη

—"Αχερούσια τὸνόμα τῆς.

Πόσο σὲ θρίσκα φῶς μέσ στὴ σαπίλα'

σκοταδι πού ρουφᾶς κάθε ἀχτίδα

ποιὰ θαλπωρὴ μοῦ δίνεις

ὅταν περιπτυχθῶ τὶς ἀδιάφανες πτυχές σου!

Κάτω ἀπὸ σταυρούς καὶ ταφόπετρες

ἢ συνοδεία πού τραβᾶ εἰν' ὅλη φῶς.

Τοῦ Βάκχου λυάνουν τὰ χρυσᾶ κροντήρια

ἀπὸ τὴ λαύρα τῶν πόθων.

Τὸ σταφύλι στάζει σάν αἷμα

ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν ἑταίρων

κι' ἡ φωτιά λυώνει τὶς ψυχές

πρὶν φτάσουνε στὴν Κόλαση.

Οἱ ὄρες ράγισαν ἀπὸ τοὺς καημούς

καὶ μούσκειψαν στὰ δάκρυα

τοῦ Πατέρα Θεοῦ.

ΝΙΚΟΣ ΡΟΛΑΝΔΗΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΡΑΞΙΣ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ ΚΥΠΡΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 2250 χειρόγραφον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὰς
σ. 255—7 περιέχεται πράξις μεταθέσεως ἀρχιερέως ἔχουσα οὕτω:

«Ἡ τοῦ Παναγᾶθου καὶ ἐλεήμονος Θεοῦ φιλανθρωπία ἢ τὰ πάντα καὶ προνοου-
μένη καὶ διοικοῦσα καὶ κυβερνώσα αἰεὶ μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συ-
θένει εἰκότως ἢ βασιλεία ψυχῆ κληθήσεται πόλεως. Αὐτὸ δὴ τοῦτο ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐν τῇ
τοῦ Κου ἐκκλησίᾳ ἦν τινα ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς ὁ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐξ οὐρανοῦ
καταβὰς ὡς ἰδίαν νύμφην κοσμήσαι βουλόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην ἐχαρίσατο, ἵν' εἴη
ὡς ἀνθρώπων ψυχῆ καὶ βασιλικὴ ἐπιστάσις τῇ πόλει, τοῦτο καὶ ἀρχιερωσύνη τῇ ἐκ-
κλησίᾳ. Ἐξ οὗ δὴ γίνεται δεῖν πᾶσαν ἐκκλησίαν τοῦ ἰδίου ποιμένου εὐμοιρεῖν, ἵν' ἔμ-
ψυχος πρεπόντως λέγεται. Εἰ γὰρ οὐ δίκαιον ποιμίον προβάτων ἐπιστάτου ἄνευ τινὸς
θεωρεῖσθαι, οὔτε ἐκκλησίαν ἀνευ ἀρχιερέως τινός. Τοῦτο δὴ οἱ τε ἐντιμότεροι κληρικοί
ἄρχοντες καὶ ὁ λοιπὸς χριστόνυμος λαὸς καλῶς διασκεψάμενοι ἐπεὶ ἤπότερῃ ποίμενος ἢ
ἀγία ἀρχιεπισκοπή, συνήχθησαν καὶ ζητήσαντες τὸν ποιμενοῦντα καὶ ἀρχιεπισκοπεύ-
σοντα οὐκ οἶδά πως αἱ ψῆφοι ἐπὶ τὸν ἱερώτατον πρῶτην δεῖνος μητροπολίτην κατὰ δεῖνος
ἔπεσον καὶ πολλῶν ἄλλων ἀκόντων ὄλων αὐτὸς ἐψηφίσθη παρακλήσει δὲ ἐκλεκτῶν τι-
νων καὶ ἡμεῖς ἐκεῖνον μεταθεῖσαι ἀπὸ Κυρηνίας μητροπολίτου, εἰς ἀρχιεπίσκοπον Κύ-
πρου ἠναγκάσθημεν. Ὅθεν ὁ πρῶτην ἱερώτατος Κυρηνίας κύρ Χριστόδουλος, νῦν μὲν
ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Κύπρου καὶ τῆς νέας Ἰουστινιανῆς
νομίμας καὶ κανονικῶς μετατεθείς, ποιμαίνετω καὶ ἀρχιερατευέτω εἰς δόξαν τοῦ Κου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἀμήν».

Κάτωθι τῆς πράξεως καὶ εἰς τὴν σ. 256 ἀναγινώσκεται «+ Κ υ ρ ι λ λ ο υ
ἱ ε ρ ο μ ο ν ἄ χ ο υ τοῦ καρκακάλλου καὶ λακεδαίμονος». Εἰς τὴν ὡν τῆς αὐτῆς σ. εἰ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω «έ τ ο υ τ ο ς ὁ ν ο μ ο -
κ ἄ ν ο ν α ς εἶ ν α ι τοῦ μοναστηρίου τῆς Φανερομένης».

Τὸ χειρόγραφον 2250 περὶ οὗ ὁ λόγος εἶναι νομοκάνων, διαστάσεων 185X140,
χρονολογεῖται δὲ βάσει μιᾶς σημειώσεως αὐτοῦ ὅτι ἐγράφη τῷ 1602. Κτήτορες τούτου
ἀναφέρονται πολλοὶ ἐν οἷς καὶ ὁ Κύριλλος Καρκακάλλος (1).

Ἀλλὰ τίς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χριστόδουλος ὅστις ἀναφέρεται ὅτι μετετέθη
ἐκ τῆς μητροπόλεως Κυρηνείας εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Κύπρου κατόπι:
ἐκλογῆς του;

Σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο γνωρίζομεν δύο ἀρχιεπισκόπους Κύπρου, τὸν
Χριστόδουλον Α' προκαθήμενον τοῦ θρόνου τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα ἀπὸ τοῦ 1606
ἢ 1607 μέχρι τοῦ 1638 ἢ καὶ ἔτι ἀργότερον (2) καὶ τὸν Χριστόδουλον Β' ὅστις ἀ-
ναφέρεται ὡς ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κατὰ τὸ 1679 (3).

Εἶναι γνωστὸν ὅτι μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ ἐκλεγέντος τὸ 1602 ἀρχιεπισκόπου Κύ-
πρου Βενιαμίν, περιεπλάκησαν τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῆς νήσου πράγματα, καὶ τούτου ἔνε-
κα κατήλθεν εἰς Κύπρον ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ὁ Λούκαρις διὰ νὰ τα-
κτοποιήσῃ τὰ κατὰ τὴν χειμαζομένην Κυπριακὴν ἐκκλησίαν. Εἰς ἐπιστολῇν τοῦ Λουκά-
κτοποιήσεως δημοσιευθεῖσαν παρὰ Legrand (4) καὶ ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς κληρικούς τοῦ
οἰκουμένου θρόνου ἐξ Ἀλεξανδρείας τὸν Ἰούνιον τοῦ 1607 γράφονται μεταξύ ἄλλων
«π ἄ ν τ' ἐ γ έ ν ε τ ο, ο ὑ κ ο ἴ δ' ὅ π ω ς, κ α τ ε ὑ θ ε ρ ῖ α ν ο ὑ τ ῆ ν
θ έ λ η μ α, ε ὑ χ ο μ έ ν ω ν μ ε γ ἄ λ ω ς έ λ ε υ θ ε ρ ῖ α ν ο ὑ τ ῆ ν

(1) Περί Κυρίλλου Καρκακάλλου θλ. Τάκη Χ. Κανδηλώρου. Ἡ Δημη-
τάνα σ. 24. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Γορτυνία σ. 149 καὶ ΜΕΕ ὑπὸ τὸ λήμμα Κύριλλος Ε'.
(2) Βλ. G. Hill. A History of Cyprus τόμ. 4, σ. 330. Περί τοῦ ἔτους τῆς ἐκλογῆς τοῦ
θλ. Χρυσόστ. Παπαϊωάννου. Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κύ-
πρου σ. 14. Ἐσφαλμένως ἀναγράφεται ὡς ἔτος τῆς ἀνάδοσης τοῦ ἐκ τῶν ἀρχιεπισκοπικῶν θρό-
νων πλην ἄλλων καὶ ὑπὸ J. Hackitt. A History of the Orthodox church of Cyprus σ. 205 καὶ
ὁπὸ I. Χακκετ—Χ. Παπαϊωάννου. Ἱστορία τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς
Κύπρου, τόμ. 1, σ. 268 τὸ 1609.
(3) Βλ. G. Hill. ἔνθ' ἄν. 4, 341. Βλ. I. Χακκετ—Χ. Παπαϊωάννου,
ἔνθ' ἄν. 1, 282 σημ. 53.
(4) Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par les grecs au
dixseptième siècle, τόμ. 4, σ. 235—7.

τυχοῦσαν πλουτεῖν. Ἐκλέχθη δὴ τότε καὶ εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀνεπιβάσθη ὁ Χριστόδουλος. Ἄρα διὰ τοῦτο μεμπτός ἐγὼ οὐ παρακούσας τοὺς Κυπρίους, καὶ πῶς δὴ κανόνας, καὶ νόμον, καὶ τάξιν, καὶ παραδόσεις μὴ παρακάβας;» Ὁ αὐτὸς ἱεράρχης ἀναφέρει ὅτι κατέστησε ἀρχιεπίσκοπον «Χριστόδουλον τινὰ, Κύπριον ἀνδρᾶ, ἀμαθῆ μὲν καὶ σοφίας ἀμοιρον τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἡμετέρας, τὰ δ' ἄλλα καλὸν κάγαθόν» (5).

Ὁ Χριστόδουλος Α' ἐκλεγείσθε ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου τῆ συνεργίᾳ τοῦ Λουκάρεως (6) οὐδαμῶ ἀναφέρεται ὡς πρῶην Κυρηνεῖας, σήμερον δὲ ἐξ ὧν γνωρίζομεν ἡ ἐπίσκοπὴ Κυρηνεῖας καταργηθεῖσα ἐπὶ Φραγκοκρατίας ἀνευστήθη μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν καὶ ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἀναφέρεται αὕτη εἶναι τὸ 1609 ἐπὶ τοῦ Χριστοδοῦλου Α' καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἧτις ἐστάλη ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τῆς Κύπρου πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Σαβοΐας (7).

Ἄλλ' ἂν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ ὁ Χριστοδοῦλος Α' τότε ὁ λόγος περὶ Χριστοδοῦλου Β', περὶ τοῦ ὁποίου πλὴν τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσας μνείας ἐν τῷ κώδικι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου Α οὐδὲν πλέον τούτου γνωρίζομεν. (8) Οὐδὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ μετ' ἑπολῆτος θεβαιότητος, σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπάρχει δι' ἀμφοτέρους τοὺς ἱεράρχας κώλυμα ἀπορρέον ἐκ τοῦ Νομοκάνονος. Ὁ Νομοκάνων δηλ. χρονολογεῖται ὡς περατωθεὶς τὸ 1602 καὶ θὰ ἴδουνατο νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ ἄλλου Χριστοδοῦλου ἀγνώστου μέχρι τούδε. Ἀν ὁμοῦ δὲν ἀπατάτωμα τὰ φύλλα ἐφ' ὧν ἐγράφη ἡ πράξις φαίνονται γραφέντα ὑπ' ἄλλης χειρὸς καὶ συσσωματωθέντα ἀργότερον εἰς τὸν κύριον νομοκάνονα.

Ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἐκλογῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου καθὼς ἐκ τῆς ἀνωτέρω πράξεως προκύπτει ὁμοιάζει οὗτος πρὸς τὸν τρόπον ἐκλογῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βενιαμίν τὸ 1602 (9) καὶ ῥίππει περισσότερο φῶς εἰς τὰς πληροφορίες τὰς ὁποίας εἶχομεν ἐξ ἄλλων πηγῶν. (10)

N. X. ΚΟΝΟΜΗΣ

- (5) Legrand, ἐνθ. ἀν. σ. 235. Καὶ παρὰ Χρυσόστ. Παπαδόπουλου. Ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας (ἀνάτυπον ἐκ τῆς Θεολογίας) σ. 39.
 (6) Ὁ Χρυσόστ. Παπαδόπουλος, Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου, σ. 14 πιστεύει ὅτι ὁ Χριστόδουλος ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Λουκάρεως γράφων: «Ὁ ἐφεξῆς γενομένος ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἐξελέγη ἐν Κύπρῳ τῷ 1606 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου Λουκάρεως.
 (7) Ἡ ἐπιστολὴ παρὰ Mikolisch καὶ Mueller, Acta Diplomatica τόμ. 3, σ. 226 Β καὶ παρὰ Κ. Σάθα, Τουρκοκρ. Ἑλλάς σ. 191—192. Διὰ τὴν ἐπισκοπὴν Κυρηνεῖας Θλ. Χρυσόστ. Παπαδόπουλον, ΑΙ ἐπισκοπαὶ τῆς ἐκκλησίας Κύπρου, ἐν Ἐπιστ. Ἐπετ. τοῦ Ἑθν. Καποδ. Πανετ. τόμ. 14(1917—18) σ. 32.
 (8) Βλ. G Hill, ἐνθ. ἀν. τόμ. 4, σ. 342.
 (9) Διεσώθη ἡ πράξις παρὰ Κ. Δελικάνη, Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, τόμ. 2, 551.
 (10) Βλ. Λ. Φιλίππου, Ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου ἐν Κύπρῳ, Κυπρ. Σπ. 7, 117—125.

ΣΤΟ ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ

Μέσ' τῆς Ἑλλάδας τὰ ψηλὰ βουνά, καὶ μέσ τῆ φύση, σφάγας ἑτοιμόρροπους ναοὺς τῶν δώδεκα θεῶν, φαίνω, ὦ Σκίπη, νὰ σὲ βρω πιστὰ νὰ μεταφράξεις τοὺς ὕμνους τοῦ Πινδαρικοῦ στὰ λόγια τῶν θνητῶν.

Κι' ἀναφερώμεν μου ἡ καρδιά καὶ γονατίζει ἡ σκέψη ὄντας κρατῶ στὰ χέρια μου τὸ γύρο τῶν Ὠρῶν ἡ τῆς Αἰόλιας ἄρπας σου ὅταν διαβάζω στίχους, σὲ ὄρες μελαγχολικῆς ὥρας δειλινῶν.

Α. ΓΕΡΙΝΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Στὸ προηγούμενο εἰσαγωγικὸ σημείωμά μου πάνω στὴ «Νεοελληνικὴ Μουσικὴ καὶ τοὺς Νεοελληνεῖς Μουσουργοὺς» ὑποσχέθηκα νὰ παρουσιάσω συνοπτικὰ μιὰ πλειάδα ἀπὸ Ἑλληνας συνθέτες τῆς νεώτερης γενιᾶς.

Πρὶν ἀρχίσω ὁμοῦ νὰ καταπιάνουμαι μετὰ τοὺς νέους, αἰσθάνουμαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κάνω μιὰ ἐξάιρεση. Νὰ μιλήσω λίγο γιὰ τὸ Μανώλη Καλομοίρη, τὸν πατέρα καὶ τὸ στυλοβάτη —μποροῦμε νὰ πούμε— τῆς νεοελληνικῆς μουσικῆς. Τὸν ἄθρωπον τοῦ πάνω στὸ δικό του πεντάγραμμα ἀρχισε νὰ διαμορφώνεται ἡ ἐθνικὴ ἑλληνικὴ μουσικὴ, ὅπως σὰς ἀνάφερα ἴδη.

Στὰ 1883 γεννήθηκε στὴ Σμύρνη ὁ Μαν. Καλομοίρης. Τὰ παιδικὰ του χρόνια τὰ πέρασε στὴν Πόλη. Ἡ μουσικὴ ὑπῆρξεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ κυρία του ἀπασχόληση. Τῆς σπουδῆς του τῆς ἔκανε στὸ Ὡδεῖο τῆς Βιέννης, ὅπου διακρίθηκε στὸ κοντραπούντο καὶ στὴ σύνθεση.

Πρῶτη θέση ποῦ πῆρε ἦτανε στὸ Χάρκοβο τῆς Ρωσσίας ὡς καθηγητὴς τοῦ πιάνου. Τέσσερα χρόνια πέρασε ἐκεῖ πέρα, τοῦ ἀσφαλῶς θὰ ἐπρέασαν τὸ δημιουργικὸ του ταλέντο.

Τὸ 1910 ἔρχεται στὴν Ἀθήνα κι' ἀρχίζει ἀμέσως ἐντονη δράση ὡς καθηγητῆς συνθέσεως καὶ πιάνου στὸ Ὡδεῖον Ἀθηνῶν. Κατόπιν παραιτεῖται καὶ ἱδρύει, τὸ 1919, τὸ «Ἐθνικὸν Ὡδεῖον», τὸ ὁποῖον καὶ διευθύνει ἴσαμε σήμερα. Ἀναμφισβήτητα, τὴ μεγαλύτερη ὠθηση γύρω στὴ σοβαρὰ μουσικὴ στὸν τόπο μας, τὴ δίνει ὁ Μαν. Καλομοίρης, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα ποῦ πρωτοῆρθε. Στὸ χέρσο ἀκόμα τότε μουσικὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μαν. Καλομοίρης σιγὰ-σιγὰ, καὶ μέληθη καὶ με ἀκάματη ἐργατικότητα, ἔβαλε τὰ πρῶτα φωτάρια. Ἀξιόλογη ὑπῆρξε ἡ συμβολὴ του σ' ὅλους τοὺς τομεῖς: στὲ μορφωτικῶ, τὸν καλλιτεχνικῶ, τὸν κριτικῶ. Μὲ τὴ μουσικὴ του κατάρτισε, τῆς γνώσεις του, τῆς μεθόδους του, καλλιέργησε καὶ ἀνάδειξε τὰ περισσότερα νεοελληνικὰ μουσικὰ στελέχη. Γιὰ τὴν ὁργάνωσιν συναυλιῶν πρωτοστάτησε ἐπίσης εἴτε ὡς κύριος συντελεστής, εἴτε ὡς θερμὸς ὑποστηρικτής.

Πρωτοπόρος ὡς δάσκαλος καὶ ὡς ἐμπυχωτῆς γιὰ τὴν ἀνάβωσιν τῆς μουσικῆς ἰδέας στὴν Ἑλλάδα, ὁ Μαν. Καλομοίρης — συνθέτης, ἔρχεται καὶ σάν πρωτομάστορα: στὴ δημιουργίαν αὐτοῦσας ἑλληνικῆς μουσικῆς.

Ἡ μουσικὴ τοῦ Καλομοίρη περνᾶ, ὅπως εἶναι φυσικῶ, ἀπὸ ξένες ἐπιρροῆς στὴν ἀρχὴ, ἀλλὰ γρήγορα λαμπρικαρίζεται. Εἶναι δυνατὴ ἡ προσωπικότητά του καὶ πηγάζει τὸ ἐλληνικὸ του ἐνστικτο. Αὐτὸ τὸ ἐνστικτο μέσα του δουλεύει, ζεῖ, ἀναζητεῖ, μὲ φλογερὴ αἰσθαντικότητα. Θέλει νὰ ἀγκαλιάσει τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρη! Θέλει νὰ μετασιώσει σὲ ἤχους τὸ μεγαλεῖο τῆς, τοὺς θρύλους τῆς, τὸ ἠρωικὸ παρελθόν τῆς, καὶ τὸ ἀσύγκριτο παρόν τῆς. Γι' αὐτὸ ἡ μουσικὴ τοῦ Καλομοίρη συνενώνει τὸ δυτικὸ ἀστυχεῖο μὲ τὸ μετέπειτα δημοτικὸ τραγούδι. Γι' αὐτὸ ἡ μουσικὴ του εἶναι κρᾶμα φαντασμαγορίας, λυρικής ποίησης καὶ διθυραμβικῆς παλληκαροσύνης!

Ἐθνικὸ λογίζεται τὸ ἔργο του, γιὰτι εἶναι ὁ πρῶτος ἀρχάγγελος ποῦ ἄρπαξε τὴ χρυσὴ σάλπιγγα γιὰ νὰ ἀνακρούσει ἀπ' τὸν ἱερὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης τὸ «Τραγούδι τῆς Ἑλλάδος». Ἔδωσε τὴν πρώτη πνοή, τὸ πρῶτο οὐσιαστικὸ φύσημα, κι' ἔδωσε τὸ θάρρος καὶ τὴ δυνατότητα ν' ἀνοίξουν κι' ἄλλα πνεμόνια, κι' ἄλλα πνεμόνια

Μανώλης Καλομοίρης

νά πάρουν τη βαθεία ανάσα, και να συνεχίσουν το σάλπισμα της μουσικής αναγέννησης στην Ελλάδα!

Το συνθετικό έργο του Καλομοίρη είναι πλούσιο και ποικιλόμορφο. Περιέχει κομμάτια για πιάνο, συμφωνικές, υποκρούσεις, ένα κουαρτέτο για άρπα, βιόλα, φλάουτο και όμποε. Ένα μεγάλο τρίο με παραλλαγές, το «Συμφωνικό κονσέρτο» για πιάνο και όρχηστρα, μελοποιημένα τραγούδια του Παλαμά, τραγούδια του Πάλλη και του Μαλακάση, πολλά λαϊκά και στρατιωτικά τραγούδια. Από τα σπουδαιότερα και του Μαλακάση, πολλά λαϊκά και στρατιωτικά τραγούδια: «Πρωτομάστρας», το «Δάκτυλιδι της Μάνας», «Η Συμφωνία της Λεβεντιάς», ή «Συμφωνία των άνιδων και των καλών ανθρώπων», ή «Ρωμαϊκή Σουίτα», «Οι νησιώτικες ζωγραφίες», ή «Πραματευτής», ή «Ελεύθεροι πολιορκημένοι» του Σολωμού κ.ά.

Ο Μαν. Καλομοίρης είναι πλέον ο παγκοσμίου φήμης συνθέτης, και τα έργα του από πολλά χρόνια τώρα παίζονται σ' όλες τις μεγάλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Άπειρες κριτικές, γεμάτες ευμενή σχόλια, έχουν γραφτεί και γράφονται κάθε τόσο γι' αυτόν.

Σεβαστός δάσκαλος και ακαδημαϊκός σήμερα, με τα άσπρα μακριά μαλλιά του, το λεβέντικο παράστημα, θαλέρς, ένθουσιώδης, άποσπάζ πάντοτε τα θερμά χειροκροτήματα του Έλληνικού κοινού, όταν ή Συμφωνική Όρχηστρα Άθηνών έκτελει έργα του. Γιατί πάντα ή μουσική του Καλομοίρη συγκινεί και πάντα ή εύγνωμοσύνη μας αναζει για ή μεγάλη έθνική προσφορά, που αυτός ή έκλεκτός Έλληνας έχει κάνει στην πατρίδα.

ΛΟΥΛΑ ΙΕΡΩΝΥΜΙΔΟΥ

EMILY WHITE

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Κι' ή θάλασσα αιώρειται
ταραγμένη απ' τις εναλλαγές.
'Ο άνεμος είν' ή άόρατη δύναμη της κίνησης,
και τὰ σύννεφα,

ή παραφουσκωμένος ούράνιος πληθυσμός,
φθίνουν και μαραίνονται.

Διδαγμένοι απ' την τροχιά ενός άστερισμού
προσμένουμε τον καθαρμό απ' τη σκόνη,
άφημένοι στον οίκτο της Άνοιξης,
της λευτερωμένης απ' τον άνεμο.

Και στέκω εϋλαβικά μπροστά στα κυματάκια,
τους ποταμούς,
τά μαστιγωμένα φύλλα,
τις μαυρισμένες μηχανές,
τά χειροκίνητα άμάξια.

ADA DAVIES

ΠΟΙΗΜΑ

Κοίτα στο χαλύβδινο παραπέτασμα,
τις αλάνθαστες μηχανές της Ιστορίας,
τις συνοδείες των πανιών που γυρίζουν τους κόσμους τους
σαν τις χορεύτριες με παγοπέδιλα:

Θυμηθήκαμε τὰ ίσχνα πουλιά, τὰ τυπωμένα κελύφη της έχιδνας
με τὰ τετραγωνισμένα τους μάτια ξαπλωμένα σαν τὸ γυαλί,
τά γυάλινα πρόσωπα των σκυλιών και των περιστεριών
κι' άκόμα τὰ κουκούτσια του δαμάσκηνου που είναι σκαλισμένα
[σ' έπικίνδυνα σχήματα.

Μεταφρ. ΤΑΚΗΣ ΑΝΤ. ΚΑΤΤΑΜΗΣ

PIETRO GETZEL

Ο Πιέτρο Γκέτζελ είναι ένας νεαρός έπιστήμονας (δικηγόρος), 26 χρόνων, που οι σπουδές του δεν τον έμπόδισαν ν' αναπτύξει και τὸ λογοτεχνικό του ταλέντο—τη γαίο και άξιοπρόσεχτο.

Γεννήθηκε στη Νεάπολη, από πατέρα Ρωσικής καταγωγής και μάνα Γαλλικής.

Τὰ πρώτα του διηγήματα άρχισε νά δημοσιεύει ύστερα από τον πόλεμο. Παράλληλα είχε την ευκαιρία νά καλλιερήσει και μιá έμφυτη κλίση του στη ζωγραφική. Σήμερα είναι γνωστότατος στους πνευματικούς κύκλους αά λογοτέχνης και τεχνοκρίτης.

Τὸ 1951 — είκοσιδύο μονάχα χρόνων — διασκεύασε για τὸ θέατρο τὸν «Πύργο» του Φ. Κάφκα. Τώρα έτοιμάζει ένα μυθιστόρημα.

Στὸ στίβο της μοντέρνας Ίταλικής λογοτεχνίας, όπου ο Γκέτζελ αντιπροσωπεύει ένα καινούργιο κεφάλαιο με άπειρες ύποσχέσεις — κατέχει μιá θέση ολότελα ξεχωριστή.

M. Δ.

Pietro Getzel

PIETRO GETZEL

Ο ΑΣΠΡΟΣ ΓΑΤΟΣ

Τὸ βρήκε ο «Κάπα Γιάνκας». Είχε αφήσει τὸν Τόρε και τ' άλλα παιδιά για νά πάει νά κάνει μπάνιο, και μόλις έφτασε στην άκροθαλασσιά σταμάτησε.

Στὸν ήλιο τὸ άνοιχτόξανθο κεφάλι του φαινότανε σά νάταν τυλιγμένο ολάκερο σ' ένα διάχυτο κι' έξαισιο άχνό. Τὰ πόδια του βουλιάζανε άργά μέσα στην άμμο, που σέ κείνο τὸ μέρος ήτανε τόσο μαλακιά κι' άπαλή, που φαινότανε σαν από νερό, και τότε ήταν ή ευχαρίστησή του νά στέκεται με τὰ ποδάρια στὸ νερό, που τὸ στόμα του είχε μισανοίξει σ' ένα ελαφρό χαμόγελο.

Ο Νινάκης τράδηξε τόνα ποδάρι, κι ή θάλασσα έσβησε άμέσως τὸ χνάρι του και ξαναγυρίζοντας πίσω άφησε την άμμο γιαλιστερή και τόσο λεία, που ο «Κάπα Γιάνκας» ξαναδοκίμασε πολλές φορές αυτό τὸ παιχνίδι, ώσπου νά μείνει ίκανοποιημένος.

Ύστερα γύρισε πίσω, ως εκεί που δεν μπορούσε νά φτάσει τὸ νερό, κι άρχισε νά τρέχει πάνω στην ύγρη άμμο. Ήταν ένα τρέξιμο πηδηχτό, γιατί πατώντας πίεζε τὸ βάρος του κορμιού του, πότε από τή μιá μεριά και πότε από την άλλη, για ν' άποτυπώνονται πιό καλά τὰ χνάρια. Τότε διασκέδαζε πάρα πολύ ο ήχος που έβγαινε, και τότες άρχισε με τὸ στόμα ν' αυτοσχεδιάζει φιοριτούρες πάνω στὸ τέμπο.

Λίγο πιό ύστερα σταμάτησε για νά σηκώσει τὸ παντελόνι του, που από τὸ τρέξιμο κόντευε νά του πέσει, και γυρίζοντας φχαριστήθηκε πολύ βλέποντας άπέιραχτες τις πατημασιές του, που με κανονικά διαστήματα σημειώνανε τὸ δρόμο που είχε κάνει.

Τότες ήταν που πήρε τὸ μάτι του, λίγα βήματα πιό κεί, μιá άμορφη μάζα που ή θάλασσα είχε βγάλει στην άκρογιαλιά. Στην άρχή σκέφτηκε πώς ήτανε κάνας μεγάλος ποντικός, που ήταν συνηθισμένος νά βρίσκει συχνά στην άκρογιαλιά. Μά πλησιάζοντας είδε πώς είχε γελαστεί.

Τὸ ζώο ήτανε χοντρό και φουσκωμένο και τὰ μικρά κυματάκια που κατορθώνανε άκόμα νά τὸ χαϊδεύουν, είχανε χτενίσει τὸ τρίχωμά του, που τώρα έγερνε πρὸς τὰ κάτω, στὰ νερά.

Με την άκρη του ποδαριού του δοκίμασε νά τὸ γυρίσει. Μόλις όμως ένιωσε την έπαφή τραδήχτηκε άηδισμένος. Η στενόχωρη συναίσθηση που δοκίμασε, τού-

φερε στο νου το ίδιο δυσάρεστο πράμα πουχε δοκιμάσει μιὰ μέρα πατώντας σ' ένα βράχο, όταν γλίστρησε πάνω σ' ένα πράσινο ζεστό φύκι, που μοιάζανε σαπούνια.

Έψαξε τότες για ένα ξύλο και μ' αυτό κατόρθωσε να γυρίσει το ψοφίμι. Ήταν ένας γάτος.

—Είναι η πρώτη φορά, σκέφτηκε, που βρίσκω ένα γατί πνιγμένο—κι έξακολούθησε να το παρατηρεί.

Πέρανε το ξύλο στο άσπρο τρίχωμα του γάτου και με το στανιό νικούσε τον πειρασμό, να κάνει αυτό με το χέρι του. Το κεφάλι του κανε εξαιρετική έντυπωση ήταν διαφορετικό απ' το κεφάλι των άλλων γάτων. Ζωντανούς είχε δει γάτους με κλειστά τα μάτια. Τα χαμηλωμένα βλέφαρα όμως αυτού φαινότουσαν παράξενα. Με το ξύλο πάσχιζε ν' ανασηκώσει το βλέφαρο, μα τινάχτηκε σαν άκουσε ένα μικρό πλατάγισμα κι είδε το γάτο να τότε κοιτάει με τόνα μάτι.

Τότες βάλθηκε να ξανακατεβάσει το βλέφαρο.

Ήτανε βυθισμένος κάμποση ώρα στις παρατηρήσεις του, όταν ξαφνικά άκουσε τις φωνές των παιδιών και τὰ θυμήθηκε.

—Τόρεεε! φώναξε—Έ Τόρεεε!

Κανένas δεν τον άκουσε. Τότες ο Νινάκης έχωσε δυο δάχτυλα στο στόμα του και σφύριξε δυνατά. Αν μπορούσε να κοιταχτεί την ώρα που σφύριζε, θάβλεπε πως έμοιαζε περίεργα με το γάτο· τὰ μικρά μάτια του αλοιδωρισμένα από την προσπάθεια, ήτανε άσπρα και γυρισμένα, σαν τὰ μάτια του ψοφίμιου.

Αυτή τη φορά ο Τόρε άκουσε και γύρισε παραξευεμένος.

—Κείνος ο μωρλός ο «Κάπα Γιάνκα» σφύριζει—είπε στους άλλους. Πηγαίνετε να δείτε τί τρέχει.

Εκείνοι πήγανε κι άφου είδανε:

—Έλα να δεις—φώναξαν. Ο «Κάπα Γιάνκα» βρήκε ένα γάτο πνιγμένο.

Όλοι ήτανε περίεργοι να δουνε τί θάκανε ο Τόρε ο άρχηγός τους, και περιμένανε ακούνητοι. . . . Όταν τούτος έφτασε ανάμεσά τους, κοίταξε το γάτο και είπε:

—«Κάπα Γιάνκα» πιάστον απ' την ουρά και σήκωστον.

Ο Νινάκης σήκωσε το κεφάλι φοδισμένος.

—Γιατί έγω—μουρμούρισε—όχι, έγω, όχι.

Ο Τόρε τότε κοίταξε περιφρονητικά.

—«Κάπα Γιάνκα», δεν έχεις το κουράγιο ν' άγγίξεις ένα ψόφιο γάτο. Φοβάσαι μη σε δαγκώσει;—και γέλασε.

Κι ο Νινάκης: —Κανένas δεν έχει το κουράγιο—ύστερα, διατάζοντας—Μήτε και σύ, Τόρε.

Ο Τόρε κάγχασε: —Κανένas δεν έχει κουράγιο, έ; Έγω όμως, τόχω.—Και σκύβοντας έπιασε το γάτο.

—Ποιός ήτανε που δεν είχε το κουράγιο, «Κάπα Γιάνκα»; έκανε ο Τόρε και κουνώντας το γάτο με τόνα χέρι ζύγωσε το Νινάκη. —Ποιός δεν είχε το κουράγιο να πιάσει το γάτο;

Ο Νινάκης έσκυψε το κεφάλι. —Κανένas Τόρε, άπάντησε, κανένas δξω άπό τό σένα.

—Καλά το είπες «Κάπα Γιάνκα», καλά το είπες—έκανε ο Τόρε, και τούδωσε μιὰ με το γάτο στο στήθος. Το πρόσωπο του Νινάκη συσπάστηκε από την άηδία και πάνω στο δέρμα του παρουσιστήκανε περίεργοι λεκέδες, έτσι που δε μπορούσε να καταλάβει αν χλώμιασε ή αν το δέρμα του κοκκίνησε πιο πολύ.

Ο Τόρε το κάνει γι άστείο μονάχα, σκέφτηκε. Για ν' άστειευτεί πάντα έτσι κάνει.

Οι άλλοι σωπαίνανε και χαμογελούσαν.

Ο Τόρε τους κοίταξε και τους είπε:

—Τί γελάτε παλιοβλάκες! Κανένas από σας δεν είχε το κουράγιο να πιάσει το γάτο! Κανένas, δξω από μένα.

—Τί θά τότε κάνεις το γάτο, Τόρε; είπανε.

Ο Τόρε κοίταξε σωπαίνοντας το γάτο που κρεμόταν από το χέρι του.

—Πήγαίνέ τονε στο τραίνο, Τόρε, πήγαίνέ τονε στο τραίνο—συμβουλέψανε οι άλλοι και ξανάρχισαν να χαμογελάνε.

—Να τον κάνουμε τί;—ρώτησε ο Τόρε.

—Να τότε κόψει το τραίνο. Στις δυο περνάει πάντα ή ταχεία, κι αν τότε βάλαμε το γάτο στις γραμμές, το τραίνο θα τότε κόψει.

Ο Τόρε κοίταζε πάντα το γάτο, κι ύστερα, άργά, ξεκίνησε, κι οι άλλοι τον άκολούθησαν.

Ο Νινάκης δεν έπαιρνε τὰ μάτια του από τη μικρή λακούδα στην άμμο, εκεί που λίγα λεπτά πιο μπροστά αναπαυόταν ο ψόφιος γάτος, και τώρα ή θάλασσα είχε σχηματίσει ένα πηγαδάκι. Κι' όπως ή άμμος έπινε σιγά-σιγά το νερό πουχε μπει μέσα, μ' ένα μικρό πισοδρομίσιομα έρχόταν πότε-πότε έν' άλλο να το ξαναγεμίσει πάλι.

Ξαφνικά πήρε είδηση πως τότε φωνάζανε σφυρίζοντας, κι' άρχισε κουρασμένα ν' ανεβαίνει το μονοπάτι, που στρίβοντας πίσω από το φράχτη με τις φραγκοσυκιές, οδηγούσε στις γραμμές του σιδηρόδρομου. Σαν έφτασε εκεί βρήκε τον Τόρε, που καθισμένος σ' ένα δοκάρι, πασπάτευε με τὰ δάχτυλα το τρίχωμα του γάτου που ήταν ακόμα βρεμένο.

Είχε το μάτι μισοκλεισμένο και στα χείλια ένα άσκημο χαμόγελο, που έβαλε σ' άνησυχία το Νινάκη. Οι άλλοι σε κύκλο, κοιτάζανε σιωπηλά κείνο το περίεργο πασπάτεμα στο κορμί του γάτου. Ξαφνικά ο Τόρε σήκωσε το κεφάλι και δείχνοντάς τους κάτι:

—Τόλεγα γώ πως τόχανε κανονίσει—φώναξε. Πάρα πολύ παχύ το ζωντανό.

Βλέποντας τους άλλους να συμφωνούνε σιωπηλά, ο Νινάκης έκανε κι αυτός «ναί» με το κεφάλι, αλλά δεν είχε καταλάβει.

Ύστερα από πολλές δοκιμές ο Τόρε κατόρθωσε να ταχτοποιήσει το γάτο πάνω στη γραμμή.

Από μακριά άκούστηκε το σφύριγμα του τραίνου.

Όλοι πέσανε μπρούμυτα καταγής, όπως όταν βάζανε πάνω στις γραμμές κέρματα ή καπάκια από μπουκαλία μπύρας, κι' ύστερα παίζανε μ' αυτά.

—Μα δεν είχε πιά γούστο—σκέφτηκε ο Νινάκης. Τους νικούσε πάντα ο Τόρε. Δεν είχε πιά γούστο τότες. . . . Και περίμενε.

—Ένα μέτρο. . . .—θυμήθηκε όταν οι άλλοι τότε πείσανε να το κάνει αυτό για πρώτη φορά. . . . Ένα μέτρο και. . . .—λέγανε τότες, μα φοβόταν το ίδιο. Θυμήθηκε πως τούχε φανεί όπως στον κινηματογράφο. Βλέπεις το τραίνο να περνάει από πάνω σου και νομίζεις πως πεθαίνεις.

—Ναί—σκέφθηκε—φαίνεται σα να πεθαίνεις.

Ύστερα συνήθισε. Το καλοκαίρι, μάλιστα, ο άέρας πουκανε περνώντας το τραίνο, τον έκανε να κλείνει τὰ μάτια και να τρέμει από ευχαρίστηση. Τούτη όμως τη φορά φοβόταν. Το τραίνο φάνηκε, κι' άρχισε να τρέχει προς το μέρος τους. Ο Νινάκης κοίταξε τον Τόρε.

Ο Τόρε περίμενε, μην παίρνοντας τὰ μάτια του από το γάτο πάνω στη γραμμή, με το συνηθισμένο χαμόγελο στο πρόσωπο. Στις πτυχές αυτής της γκριμάτσας κυλάγανε γλίγγορες οι στάλες του ιδρωτά του.

Το τραίνο ήτανε κοντά. Όλοι περιμένανε και κοιτάγανε το γάτο.

Ήτανε πια αυτού, κι ο Νινάκης έσφιξε με προσπάθεια τὰ μάτια του. Άκουσε ένα μεγάλο σαματά, έναν σαματά που δεν τέλειωνε ποτέ· ήθελε ν' ανοίξει τὰ μάτια του, μα το τραίνο δεν είχε περάσει ακόμα. Και περίμενε τρέμοντας, σφίγγοντας τη γλώσσα στα δόντια του.

Ύστερα όλα τελειώσανε. Το τραίνο ήτανε μακριά. Οι άλλοι σηκώθηκαν κ' άρχισαν να μιλάνε.

Τότες ο Νινάκης άνοιξε τὰ μάτια του· μα δεν είδε πια το γάτο, παρὰ μονάχα τη γραμμή κοκκινισμένη. Ήταν κουρασμένος. Σηκώθηκε με κόπο από τη γή, κι όταν στάθηκε στα πόδια του κατάλαβε πως δεν ήτανε καλά. Ένοιωσε μεγάλη άδυναμία για ν' άντέχει σ' αυτό τον καφερό ήλιο.

—Εί, κοιτάχτε τί έχει άπάνου του ο «Κάπα Γιάνκα»— άκουσε να λέει ο Τόρε.

—Εί, κοιτάχτε τί έχει άπάνου του ο «Κάπα Γιάνκα»— άκουσε να λέει ο Τόρε.

Κοιτάχτηκε, μα δεν είδε τίποτα παράξενο.

—Εκεί, στον όμο του—έπιμενε ο Τόρε κι' οι άλλοι άρχισαν να πηδάνε.

—Γύρισε να κοιταχτεί, κι' είδε πάνω στον όμο του κολημένο ένα μικροσκοπικό κοματάκι από τη σάρκα του γάτου, που τούχε τινάξει άπάνου του το τραίνο καθώς τον έκοβε. Τούρθε λιγοψηχιά. Ένοιωσε σα να τότε στο στόμα και τούρχόταν να ξεράσει. Άφησε ένα μουγκρητό γεμάτο άγωνία και ξαφνικά, γυρίζοντας, άρχισε να τρέχει σαν τρελλός κατά την άκρογιαλιά.

Όταν χτύπησε τὸ χέρι του πάνω στὸ φράχτη μὲ τὶς φραγκοσυκιές, τὸ τρέξιμό του ἔγινε ἀπελπισμένο, εἶχε τὰ μάτια ἀδειανὰ καὶ τὸ στόμα μισάνοιχτο.

Στὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν καφετῆ ἄμμο τὸν ἐπίασε μιὰ τρεμούλα καὶ φάνηκε σ' ὅλους σὰ νάχε χτυπηθεῖ.

Μὲ κόπο κι ἀποκατωμένο ἔφτασε στὴ θάλασσα καὶ μπαίνοντας μέσα στοῦ νεροῦ ἀρχισε νὰ πλένεται μὲ λύσσα, μὲ μανία. Μετὰ ἔπεσε καταγῆς καὶ ξέσπασε σ' ἕνα κλάμα ἀπελπισμένο.

Οἱ ἄλλοι ποὺ τὸν εἶχαν πάρει καταπόδι, εἶχανε φτάσει στὴν ἀκρογιαλιά καὶ τὸν κοιτάζανε σὰ χαμένοι.

—Κοίτα, Τόρε—κάνανε—ὁ «Κάπα Γιάνκα» κλαίει!

—'Ὅ «Κάπα Γιάνκα» εἶναι μουρλός!—ἀπάντησε ὁ Τόρε.

—'Ὅ «Κάπα Γιάνκα» εἶναι μουρλός—συμφωνήσανε κι οἱ ἄλλοι καὶ χαμογελά-

σανε.

Μεταφρ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ

ΑΠΟΚΛΗΡΟΙ

Ὀυτ' ἕνας οὔτε δυό, ἀπόκληροι φτωχοὶ κι' ἀγνοημένοι,
πνιχτὰ μπουλούκια στὴ ζωὴ περνάτε στὴ σκιά,
κι' ἀπὸ τὸ πνηγύρι τῆς λίγης χαρὰ παρμένη,
κι' αὐτὴ τὴν πνίγει τοῦ λυγμοῦ, τοῦ πόνου ἢ συντροφιά.

II

Σὲ ἴδιο ἐρωτιάτικο σπασμὸ τῆς μάννας ἢ λαγόνα
ξεθλόστησέ σας κι' ἔθρεψε, τὸ ἴδιο ὅπως πολλές.
Μὰ μοῖρα ἀδυσώπητη χαράζει ἕνα κανόνα,
νὰ σέρνεσθε ἀπόμερα, μέσα στὶς συμφορές.

III

Βράδυ ἢ αὐγὴ σας κι' ἡ στερνή σας ἢ ὠρα θράδου
ἀνώφελος ὁ μόχθος κι' ἀποθυμιά σας κουρνιαχτός!
Κι' ἂν λάμψει ὁ ἥλιος τί μ' αὐτό; Γιὰ σὰς εἶναι σκοτάδι.
'Απόκληροι, γυμνὴ ἢ ζωὴ σας, κι' ὁ θάνατος φρικτός!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΓΡ. ΖΕΥΓΑΛΗ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΑΠΕΙΡΟ

Τὸ τραῖνο κύλησε σὲ γραμμὲς ἀπροσχεδίασες,
ποὺ στάζανε ἀπὸ τὸ μέλι τῆς λύτρωσης,
γραμμὲς ἀπαράμιλλες,
ποὺ χάνονταν πίσω ἀπ' τοὺς θράχους τοῦ ἀπειρου.
Οἱ ἐπιβάτες εἶχανε μπεῖ ἀναπόστα
κι οἱ πόρτες εἶχαν κλείσει μὲ ἀπαίσιο θόρυβο·
γλυστρήσανε οἱ ρόδες στὶς γραμμὲς...

Τὸ τραῖνο κίνησε.
Μὰ ἐμεῖς μείναμε
στὸ σταθμὸ τῆς ἀπραγματοποίησης.
Μὰς γέλασαν οἱ ἀντικατοπτρισμοὶ μιᾶς ψεύτικης χαρᾶς,
μὰς γέλασαν οἱ ἴδιοι οἱ ἑαυτοὶ μας.
Μείναμε σ' ἕνα σταθμὸ ἀπρόσιτο γιὰ μὰς
κλεισμένοι στὸ κλουβὶ τῆς προσδοκίας.
Μείναμε μόνοι...

ΝΙΝΟΣ Α. ΜΙΚΕΛΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ*

'Η ἀγριάδα τῆς φωνῆς τῆς πιότερο ἀπ' τὴ δύναμη τῶν μυῶν τῆς, τὴν λεπτέρωσαν ἀπ' τὸ σφιξιμὸ του. Ἡ Μαρούσα ἔτρεξε πρὸς τὴν αὐλόπορτα. Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Κωστής ἔμεινε ἀναποφάσιτος, κενός. Ὑστερα μ' ἕνα μουγκρητὸ ὄρμησε καταπόδι τῆς. Μὰ κείνη πρόκανε καὶ βγήκε στὸ δρόμο βροντώντας τὸ ξωπόρτι πίσω τῆς. Ὁ Κωστής ἔνοιωσε σὰν νάφαγε τὴ βαρεῖα πόρτα κατὰμουτρα. Μέσα στὴν ἀντάρα τῆς ψυχῆς του καὶ στὸ σκοτεινιάσμα τοῦ μυαλοῦ του ἄκουσε τὴ γρηὰ πίσω του νὰ λείει λόγια ποὺ δὲν τὰ καταλάβαινε, νὰ γελάει, νὰ χαχανίζει.

Ἐαφνικὰ τὰ γονατὰ του λύγισαν καὶ σωριάστηκε κατὰχαμα, πάνω στὶς παγωμένες πλάκες τῆς αὐλῆς.

* * *

Σὲ κάποια ὥρα ὁ Κωστής συνῆλθε. Ἄνοιξε τὰ μάτια του. Ὅλα ἦσαν σκοτεινὰ γύρω του. Τέντωσε τ' ἀφτιά του. Κανένας θόρυβος, καμιά ὁμιλία, καμιά φωνὴ δὲν ἀκουγόταν ἀπ' τὸ σπίτι. Σηκώθηκε σιγὰ-σιγὰ καί, μὲ πολὺ κόπο. Εἶχε χτυπήσει στὸ πέσιμό του καὶ πονοῦσε παντοῦ. Σύρθηκε, σωματικὸ καὶ ψυχικὸ ἐρείπιο, ὡς τὴν πόρτα τοῦ ἰσπιτιοῦ. Τὴν ἀνοίξε καὶ μπήκε μέσα. Ἄναψε τὸ φῶς. Ἀπόλυτὴ ἡσυχία βασίλευε. Προχώρησε πρὸς τὸ σῶσπιτο. Ἦταν ἀδειανό. Ἡ γρηὰ θὰ τῆρε τὰ παιδιά καὶ πήγε στοῦ γιου τῆς.

Ρίχτηκε στὸ στρώμα του μ' ἕνα μουγκρητὸ. Ἐμεινε μονάχος λοιπὸν! Μόνος κι' ἔρημος! Φύγανε ὅλοι καὶ τὸν ἀφήσανε. Τί τὴ θέλει πειὰ τὴ ζωὴ! Ποίος ὁ λόγος νὰ ζεῖ! Εἶναι πειὰ ἕνας ἄχρηστος, ἕνα ψοφίμι. Πῶς θὰ σταθῆ ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς στὰ πόδια του ἀφοῦ ὅλα τὰ στηρίγματα ποὺ τὸν κρατοῦσαν ὄρθιο τοῦ τὰ πήρανε, πέσανε, χάθηκαν!... Πάει ἡ ἀγάπη του, ἔφυγαν τὰ παιδιά του, τοῦ τὰ πήρανε! Τὸ σπίτι, τὰ χτήματα, δὲν ἦταν πειὰ δικά του. Δὲν ἔχει πειὰ ἀπ' τὸν ἥλιο μοῖρα. Δὲν τοῦ μένει ἄλλο παρὰ ν' αὐτοκτονήσει. Ἔτσι ποὺ ἀπόμεινε μονάχος νὰ σφαχτεῖ μὲ τὴν κάμα, νὰ ψοφήσει μονάχος σὰν τὸ σκυλλί, χωρὶς κανέναν νὰ τὸν πάρει μυρωδιά. Καὶ σὰν περάσουν μέρες κι' ἀρχίσουν τὰ σκυλῆκια νὰ τρῶ ε τὸ ἐλεεινὸ κουφάρι του, τότε ἡ δυσωδία ποὺ θ' ἀναδίδει θὰ τυλίξει τὴ γειτονιά καὶ θὰ τὴν πνίξει. Καὶ θάρθουν νὰ τὸν βροῦνε τούμπανο, σκυληκισμένο, ἀπαίσια παραμορφωμένο. Κανεὶς δὲν θάχει τὸ κουράγιο νὰ τὸν κοιτάξει κατὰμουτρα. Ὅλοι θ' ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπο μὲ τρόμο, μ' ἀηδία, καὶ θὰ σφίγγουν μὲ τὰ μανθῆλια τὰ ρουθόνια τους. Καὶ σὰν τὸν ἀντικρῦσει ἔτσι ἡ Μαρούσα, σ' αὐτὴ τὴ σαρκική ἐξαθλίωση, ἴσως κι' ἡ τύψη ποὺ στάθηκε ἡ αἰτία νὰ παραδοθῆ τὸ κορμὶ του συμπόσει στὰ σκυλῆκια!

Σηκώθηκε τρικλίζοντας. Τὸ μυαλό του στριφογύριζε σὲ μιὰ ἰλιγγιώδη δίνη. Μὲ κόπο κατάφερε ν' ἀνοίξει τὸ ἐρμάρι καὶ νὰ ψάξει στὸ βάθος κάποιοι ἐσωτερικοῦ συρταριοῦ ποῦμοιαζε μὲ κρῦπτη, καὶ ποῦταν γεμάτο ἀπὸ χίλια-δυό ἐτερογενῆ πράγματα. Ἀνακάλυψε τὴν κάμα, ἱερὸ πατρικὸ κειμήλιο, τοποθετημένον στὸ ὄμορφο σκαλιστὸ φηκάρι τῆς. Τὴν τράβηξε ἀπ' τὸ φηκάρι κι' ἡ μισοσκουριασμένη λεπτα τῆς θαμπογιάλισε στὸ ἀδύνατο φῶς τῆς λάμπας τῶν κοσπέντε κεριῶν.

Δοκίμασε τὴν κόψη τῆς. Ἐκοβε μὲ τὸ παραπάνω. Καρδιά χρειάζοταν καὶ χέρι στιβαρὸ νὰ τὴ μπήξει στὸ ἄθλιο, πολυβασανισμένο κουφάρι του, κι' ἡ κάμα ἤξερε νὰ κάμει τὴ δουλειὰ τῆς ὅσο σκουριασμένη καὶ νάταν. Ποῦ νὰ τὴν ἐμπηγε; Στὴν καρδιά βέβαια. Ἦταν πιὸ εὔκολο νὰ τὴ μπήξει στὴν κοιλιά, μὰ ἡ σκέψη τὸν τρόμαξε, τοῦ προκάλεσε ἀναγούλα, τρεμούλιασμα. Θάταν τόσο ἀηδισμένο πράμα! Νὰ χυθῶν ἔξω τ' ἀντέρὰ του! Κι' ἂν δὲν πέβαινε ἀμέσως, νὰ τὰ κρατᾶ στὸ χέρι καὶ νὰ τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας!

Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας! Ὁχι, ὄχι! Στὴν καρδιά! Οὔτε ἀχ δὲν πρόφθαινε νὰ πῆ! τρέχει ξεφωνίζοντας!

Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

άνθρωπος για να μπορέσει να τον καταχτήσει. Νά, σαν το Δημοστένη! Μ' αυτός πλάστηκε από αλλοιώτικη πάστα, ήταν προωρισμένος απ' τη φύση να νάναι το θύμα. "Ε, λοιπόν, ήρθε η ώρα της θυσίας! "Όλα ήσαν έτοιμα. Τί περίμενε λοιπόν;

Ξανάπιασε την κάμα στο χέρι του και δοκίμασε την κόψη της. "Ανατρίχιασε. "Αν την έμπηγε στο λαιμό του; "Αν έκοβε τις φλέβες των χεριών του; Κάπου άκουσε ή διάβασε πώς έτσι κάνουν οι άρχαιοι. Μά πεθαίνεις έτσι άμεσως; "Αμφέβαλε. "Αχ! αυτά ήταν αδυναμίες της καρδιάς, ήταν δισταγμοί, ήταν προφάσεις. "Ας μπορούσε ξαφνικά να πάρει την απόφαση, να τό πεί η ψυχή του, και να δείς τί σίγουρα το χέρι θάδρισκε το κατάλληλο σημείο να τη μπήξει, και πώς το άρρωστημένο, άθλιο κουφάρι του, θά κλώτσαγε μακριά τη ζωή, πού τόσο λίγο ταίριασαν στο σύντομο διάστημα πού βρεθήκανε μαζί!

"Ο νους του πήγε στη Μαρούσα. Πήγε στης "Ανωός. Κι' ό Δημοστένης θά πηγαινέι να τη βρίσκει εκεί. "Ενα σελλίνι η και δυό-τρια γρόσια ακόμα στο χέρι της γρηάς και θάσπευε ν' άδειάσει τη γωνιά να τους αφήσει μρνάχους. "Όσπου απ' τη θρώμα των σκουληκιών ν' ανακαλύψουν το κουφάρι του, να τό πετάξουν κάπου σ' ένα λάκκο, να θειαιφίσουν τό σπίτι και να έγκαταστήσουν εδώ τη φωλιά τους, εδω σε τούτο δω τό μέρος, σε τούτο κεί τό κρεβάτι!

"Η σκέψη τούτη τον έκανε σαν τρελλό. Σηκώθηκε. Βημάτισε για λίγο μες στην άδειανη κάμαρη, ύστερα πετάχτηκε έξω. "Αν έκανε ακόμα μιá προσπάθεια; Μά ποιό τό όφελος! Μά και τί θάχανε; Θά πεθάνει πού θά πεθάνει. Νά της δηλώσει παστρικά πώς θ' αυτοκτονήσει, να της δώσει να καταλάβει πώς δέν είναι από κείνους πού θά δεχτούν τέτοια ήττα στωικά, ήρεμα, πώς παίζεται τούτη τη στιγμή, τούτη τη νύχτα η ζωή του κορώνα-γράμματα. "Η θά την οδηγήσει πίσω στο σπίτι του με την καρδιά μαλακωμένη, η νάρθει μονάχη της τό πρωί ν' αντικρίσει τα γυαλλένια μάτια του και τό κοκκαλιασμένο κορμί του.

"Ίσως να τη "Ύγκινουσε. Γιατί όχι; Θάταν παράξενο, αδύνατο; Μά και να ήταν τί μ' αυτό; Είπαμε: τί είχε να χάσει; Στο κάτω-κάτω θά της δηλητηρίαζε τη νύχτα της με τό φάσμα του ματοθαμένου κορμιού του και των γιαιέντων του ματιών, τη νύχτα τούτη, πού ίσως ήταν νύχτα γλυκειάς όνειροπόλησης για κε νην, πού άπαλλάχτηκε από την ενοχλητική παρουσία του, κι' άδύσμευτη πειά θά μέθαγε μέσα στην άγκαλιά της ένοχης άγάπης της. Τούτη τη νύχτα δέν πρέπει να τη χαρεί. Τούτ' η νύχτα δέν πρέπει ν' αφήσει σε κανένα γλυκά όνειρα.

Με κόπο σύρθηκε σιγά-σιγά ως τό σπιτάκι της "Ανωός. Κοίταξε απ' τό φωτισμένο χαμηλό παραθυράκι. "Η Μαρούσα ήταν γεμμένη στο φαχικό σρωμάτισο της γρηάς, ενώ κείνη στριφογύριζε από πάνω της σαν πελώρια μαύρη νυχτερίδα.

"Εσπρώξε την άμαντάλωτη πόρτα και υπήκε. "Η Μαρούσα έδειξε μεγάλη έκπληξη πού τον είδε, κάτι σαν τρομάρα, κι' άνασηκώθηκε στα πόδια της.

—Κωστή!... Για τ' όνομα του Θεού! Τι ήρθες να κάνεις εδω!... Φύγε, σε παρακαλώ! "Όπου και να νάναι έρχεται ό Δημοστένης. Δέν πρέπει να σε βρεί εδω!

"Ο Κωστής δέν είχε άφτιά για τέτοια κουβέντα. Σύρθηκε ως μπροστά της και σωριάστηκε στα πόδια της:

—Μαρούσα!... Λυπήσου με!... Δέν μπορώ, Μαρούσα, να ζήσω χωρίς εσένα!... Θα πεθάνω αν δέν έρθεις πίσω μαζί μου!... Θα μαχαιρωθώ! Θα κόψω τό λαιμό μου με την κάμα!... Τόχω πάρει απόφαση, Μαρούσα!... Θάρθεις αύριο να βρεις τό κουφάρι μου αν μ' άποδιώξεις!... Μαρούσα!...

Κείνη απόμεινε άμίλητη με την πιό βαθειά άπελπισία ζωγραφισμένη στη μορφή της. Τα φρύδια της σμίξανε και τό μέτωπό της αβλακώθηκε βαθειά σε μιá έκφραση άνείπωτου πόνου. "Ο Κωστής περίμενε ενανώνια. Μά κείνη δέν άνοιξε τό στόμα της να μιλήσει. Εάφ ου τινάχτηκε. "Αθελά του ό Κωστής στο ξαφνικό της τίναγμα έκανε μιá προσπάθεια να σηκωθεί. Τώρα άκουσε κι' α'τός. Μά προτού καταφέρει να σηκωθεί από κεί πούταν σωριασμένος, η πόρτα άνοιξε κι' η σιλουέττα του Δημοστένη διαγράφηκε στο άχνοσκοτεινό φόντο της νύχτας.

"Ακόμα κάποια προσπάθεια κι' ό Κωστής σηκώθηκε στα πόδια του. Παραμέρισε λιγάκι άμήχανα κοιτώντας τό Δημοστένη στα μάτια, όπως τό πουλι τό φίδι. Κείνος προχώρησε άργά προς τη Μαρούσα.

("Η συνέχεια στο έπόμενο).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΥΠΡΟΛΕΩΝ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Τό είπαμε κι' άλλοτε από τη στήλη αυτή: ό,τι μās έρχεται απ' την "Ελλάδα, σαν έπισημονική η καλλιτεχνική προβολή, δέν έχει για μās τη σημασία της όποιας πνευματικής, χαράς η αισθητικής απόλαυσης μόνο. Μαζί του φέρνει και τη δροσιά της ελεύθερης Πατριδας, πού φερωνεί την περηφάνεια και ζωογονεί την εθνική άπαντοχή και την ελπίδα... "Ετσι κάθε άξια επ'σκεψη ό λαός μας την άγκαλιάζει μ' άγάπη - χωρίς κανένα ύπολοιομό και δίχως μεμψιμοιρίες. "Ενώ, φυσικά, δέν έχει τη δύναμη να συγχωρεί τις έπιπολωμένες - η τις έμφοριζότητες - πού κατακατηλέοντα τό πολιτιστικό μας Κέντρο και κατεξυτελλίζουν τό ελληνικό όνομα.

Τό δεδομένο τούτο - βασικό σε κάθε περίπτωση - όφείλει να τόχει διαρκώς απ' όψη όποιος άποπειράται ν' αντικρούσει τό περιοχόμενο των εκάστοτε εθνικών μηνυμάτων. Κι' η κριτική, πού φυσικά δέν έχει τό δικαίωμα ν' άπομαζώνεται απ' την ύποχρέωσή της ν' άξιολόγησι, όφείλει - πρωταρχικό καθήκον κι' αυτό - να βοηθάει τό λαό να κατανοεί και ν' άφομοιώνει αυτό πού του προσφέρεται. Χωρίς έξυπνάδες, πολιμήθειες και σχολαστισμούς. "Αλλά με την άπλή προσπάθεια του φωτισμού πού δυναμώνει την άνθρωπιά κι' ό,τι πρωτύτητα είπαμε σαν περηφάνεια, άπαντοχή κι' ελπίδα...

Καθόλου άπίθανο μερικοί σπουδαίοι να τά βλέπουν σαν άδιόρθωτους επαχθισμούς όλα αυτά, η και σαν ξεπερασμένους... άλυτρωτισμούς. Κι' όμως, άποτελούν άνάγκη ζυμομένη με τη μοίρα μας - την καρδιά μας, τις έγνοιες μας, τις πράξεις μας. "Η "Ελλάδα για μās στέζει πάνω κι' από πραγματικότητα κι' από ιδέα. Είν' η πνοή μας. Κι' όσο καθαρότερο είναι τό δξυγόνο πού άπλώνουν μέσα μας οι αύρες της τόσο ήγιέστερη κι' άσφαλέστερη αποβαίνει η ζοή μας.

Τί τά έβλεπε - η "Ελλάδα είναι όλόκληρη θεοσκεία εδω. Κι' ό,τι άξιο την έχει σαν προέλευση, προβάλλει σαν άγιο σύμβολο στα χρώματά μας και τις ψυχές μας.

Με πόση, αλήθεια, ευθύνη πρέπει να να φωτωμένοι όσοι περιφέρουν πέφ' απ' τό "Ίονιο και τό Διγαίο, τά σύμβολα της "Ελλάδας. Καί, προπαντός, ό-

σοι από ιδιότητα, μιλούν με άμεσότητα στις καρδιές των ανθρώπων. Πόση ευθύνη, για παράδειγμα, φέρουν οι εκπαιδευτικοί της Τέχνης - κι' ιδιαίτερα οι στρατιώτες του Θεάτρου.

Τό Θέατρο είν' ένα τεράστιο πολιτιστικό στοιχείο μ' ευρύτατη εθνική άποστολή. Καμιά άλλη πνευματική και καλλιτεχνική εκδήλωση δέν έρχεται σε στενότερη και πλατύτερη επαφή με τό κοινό, παρ' όσο τό Θέατρο. Δέν είναι μέσο άλλο απ' αυτό καλύτερο πού να ύπολογίζει άπάνω τον περισσότερο τό Κέντρο για την καλλιέργεια των δεσμών του με τόν άλύτρωτο και τόν άπείδημο έλλητισμό. "Ο κ. Σολωμοειδής στο τελευταίο του βιβλίο («Τό Θέατρο στη Σμύρνη») μιλάει ευγνωπτικά και για την εγρευτική προσφορά του ελληνικού θεάτρου στους ποιόν από τό '22 άλύτρωτους της "Ιονίας. Κι' ό κ. Δημ. Μυράτ (πού όλόκληρο τον "Ίούλιο έπαιξε με τό συγκρότημά του στην Κύπρο) σε πρόσφατη στο "Εθνος» (Λευκωσίας) συνέντευξη τον αναφέρει: «Μια σημαντική έπιμεριόδα επέκτεινε την «Ιστορία της "Ελληνικής "Επαναστάσεως του Σπ. Τριζούπη, την έποχή της εκδόσεως της, γιατί παρομέλησε να έξασει τη συμβολή του ελληνικού θεάτρου στην εξύψωση του εθνικού φρονήματος στους προστασιατικούς χρόνους. Αύτη τη στιγμή, μέσα στη σύγχυση των ιδεών, την ατήρηση των παραδεδωμένων αξιών, την έλλειψη συγκεκριμένων ιδανικών πού να μοτοεί ν' άνομιτήσει ο άνθρωπος, η άποστολή του Θεάτρου - θά περιουσιώστω στο ελληνικό - μέσα στην κοινωνία, παίρνει και πάλιν εθνικό χαρακτήρα, εθνικό με τη γνήσια σημασία της λέξεως, πού δέν έχει καμιά σχέση με τόν στενώκαδο σοβινισμό. Τέτια ήταν η άποστολή του Θεάτρου πάντα, του καλού, του ύψηλού, θεάτρου, να συνεννοούμεθα, από τόν καρδόν των «Περσών» του Αισχύλου ως σήμερα...».

Στό προηγούμενο τεύχος έγραψα για την καθοδο του θίσεως του κ. Μυράτ προλογικά. Κι' ίσως τότε μερικές σκέψεις να φάνηζαν υπερβολικές - από την ιδιαίτερη εκτίμηση κι' άγάπη πού νοιώθω για τόν καλλιτέχνη και τόν άνθρωπο Μυράτ. Νομίζω, όμως, πώς δέν ύπάσχει κανείς με καλή θέληση πού ν' άρπάχει σήμερα την όμορφιά και την ελληνικότητα της προσφοράς του. Με ευσυνειδησία μοναδική και με ζηλευτή αυ-

να πάντα ανάλογο με την οικονομική θέση του δωρητή. Όσο πιο ευκατάστατος είναι, τόσο μεγαλύτερης αξίας πρέπει να είναι και το έδωκο. Το κτήμα αυτό, από την ημέρα που θα παραχωρηθεί, άνηκει οριστικά στην κοπέλα, που δέχτηκε να παντρευτεί τον σιηράτονο (=χρήρον) και είτε αποκτήσει παιδιά, είτε όχι, ανήκει σ' αυτήν, και δεν το αποχωρίζεται ποτέ.

Στην περιοχή της Μύθου ήταν σε χρήση η ίδια λέξη σε άλλην ειδική περίπτωση.

Την εποχή που η τοκογλυφία έλυναινε τους αγροτικούς πληθυσμούς, οι τοκογλύφοι ζητούσαν από τους δανειζόμενους ένα δώρο-προμήθεια, γιατί τους έκαναν τη χάρη να τους εύκολύνουν με ένα δάνειο σε δύσκολη κατάσταση της ζωής τους. Το δώρο αυτό ήταν χρηματικό και ανάλογο με το ποσό του δανείου και το έλεγαν *ε δ κ ε ν ν ι κ κ ι ν*. Όταν ο τοκογλύφος έτοιμζε το χρηματικό γραμμάτιο, έχτος του τόκου που πρόσθετε στο κεφάλαιο, πρόσθετε και το *ε δ κ ε ν ν ι κ κ ι ν*, και το έπροσληρόνε μαζί με τους τόκους και το μεροκάματό του, αν έπρόκειτο να παρουσιασθή στο κτηματολόγιο για να δεχθή ύποθήκη για την ασφάλεια των χρημάτων του.

N. ΚΛΗΡΙΔΗΣ

Η ΙΤΑΛΙΚΗ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Νέα βιβλία - Βραβεία - Έπέτειοι.

Ο Τζιοζέπε Ούγγαρέτι, που θεωρείται σήμερα ο μεγαλύτερος ποιητής της Ιταλίας, τελειώνει αυτό τον καιρό τη μετάφραση των άπαντων του William Blake, ένα έργο που δουλεύει από πολλά χρόνια. Στο έξωτεροικό το όνομα του Ούγγαρέτι συζητείται για το Βραβείο Νόμπελ.

Ο έκδοτικός Όικος Μονταντόρι τιπώνει μια συλλογή από ταξιδιωτικές εντυπώσεις στη Ρωσία του ποιητή Καλνταρέλλι με τον τίτλο: «Η Ρωσία όπως την είδε ένας ποιητής».

Ο Ιγνάτιος Σιλόνε ύπόγραψε τα συμβόλαια για τη μετάφραση στα Ισπανικά, Φινλανδικά και Ινδονησιακά του τελευταίου του έργου «Μία χούφτα μούρα», που δημοσίεψε περίοι ο Μονταντόρι. Το έργο αυτό έχει μεταφραστεί ως σήμερα στα Γαλλικά, Άγγλικά,

Γερμανικά, Σουηδικά, Σερβικά και Πορτογαλικά.

Ο Βάσκο Πρατολίνι έκανε στη Φλωρεντία μια διαλογική συζήτηση στο ύπαιθρο, στην πλατεία της Σάντα Κρότσας, με θέμα το μυθιστόρημα του «Η συνουσία», που περιγράφει αυτό άκριβώς το μέρος. Στη συζήτηση πήραν μέρος οι ίδιοι λαϊκοί τύποι που είναι και πρωταγωνιστές του βιβλίου. Για πρώτη φορά στην ιστορία των Ιταλικών γραμμάτων γίνεται κάτι τέτοιο.

Ο Έκδοτικός Όικος Καπέλλι έκλεισε αυτές τις μέρες έχωτο χρόνια ζωής και λαμπρής δράσης.

Σε μία επίσημη τελετή στην Άαδαημία Σάν Λούκα της Ρώμης έγινε η άπονομή του Βραβείου Καλών Τεχνών (ένα εκατομμύριο λιρέτες) από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Λουίτζι Έινάουντι, στον Μάριο Σιρόνι.

Το βραβείο για τη Γλυπτική «Premio Ferrinelli» (5 εκατομμύρια λιρέτες) δόθηκε φέτος στο γλύπτη Μαρίνο Μαρίνι.

Το «Premio Veillon» της Έλβετίας για ένα Ιταλικό ρομάντζο, μοιράστηκε ανάμεσα στο ρομάντζο «Maria» της Λάλλα Ρομάνο (δημοσιευμένο περίοι από την Όικο Έινάουντι) και στο βιβλίο του Τζοβάννι Μποναλούμι «Gli Ostaggi».

Ο Ζωγράφος Όρφέας Ταμπούρι πήρε το πρώτο βραβείο στην τέταρτη Έθνική Έκθεση Ζωγραφικής, (1 εκατομμύριο λιρέτες και ένα χρυσό άγαλματάκι). Η άπονομή του βραβείου έγινε σε μία επίσημη τελετή στο Καστέλλο Σβέβο του Μπάρι.

Το όγδοο κατά σειρά Πρόεμο Στρέγκα δόθηκε φέτος στον Μάριο Σολντάτι για το έργο του «Γράμματα από το Κάπρι».

Το βραβείο αυτό κάνει κάθε χρόνο το μεγαλύτερο θόρυβο στη Ρώμη γιατί δίνεται όπως τ' άλλα: δεν ύπόρχει μια έπιτροπή που κρίνει και βραβεύει, γίνονται πραγματικές «έκλογες» από ένα σωστό καλλιτεχνικό παρελμένο - μοναδικό στην Ιταλία. Για το βραβείο Στρέγκα ψηφίζουν 315 έκλογείς από τους ανθρώπους των Γραμμάτων και της Τέχνης, που μαζεύονται τις Κυριακές στο φιλολογικό σύλονι του ζεύγους των συγγραφέων Γκροφόντο και Μαρίας Μπελλίντι. Έτσι το βραβείο αυτό προκαλεί πάντα μεγάλο θόρυβο και εκτός από τα βιβλία βραβώνουν κάποτε και οι προσωπικές συμπάθειες. Είναι μαζί, φυσικά, και ένα κοσμικό γεγονός για τη ζωή της

Ρώμης και τη μέρα των εκλογών (γίνονται δύο έκλογες σε άπώσταση δεκαπέντε ημερών) - ξεχωριστά την τελευταία - στο Νυμφαίο της Βίλλα Τζούλια, βλέπει κανένας σμόων και πανάκριβες τουαλέτες των ανθρώπων των γραμμάτων, δίπλα σε κοστούμια των άριστέρων και των ύπαρχιστών, που σίγουρα δε θα τολμούσαν να τα φορέσουν τη μέρα στους δρόμους.

Άρχετα και σημαντικά ήταν και φέτος τα όνόματα και τα έργα. Το όνομα του Μάριο Σολντάτι (με 114 ψήφους στους 286) μπαίνει δίπλα στα μεγάλα όνόματα των Ιταλικών Γραμμάτων, που τιμήθηκαν τα περασμένα χρόνια: Μοράβια, Κορράντο Άλβάρο, Καλνταρέλλι, Άντζιολέντι, Παβέζε, Μάξιμου Μπουτεμπέλλι.

Τα «Γράμματα από το Κάπρι» του Μάριο Σολντάτι έχουν κοινότατο μύθο: Ένας Άμερικανός, που μέσα του ξύπνησε η Ιολανδική καταγωγή του και με τον πόλεμο βρέθηκε στη Ρώμη, μαγεύεται από τη ζωή της. Στο βιβλίο αυτό δεν περιγράφεται μονάχα η ανάγκη να ξεδόσει ο Χάρν (ο πρωταγωνιστής) πνευματικά ύπόρχει και η περιπέτεια των αισθήσεων. Ο Χάρν, παντρεμένος με την Τζάην, περνά τη ζωή του με τη Ντόρα. Κι η γυναίκα του έχει κι αυτή ένα κορυφό έρωτα. Μα ο Σολντάτι έχει διηγηθεί άριστουγενιατικά την κοινότατη αυτή ιστορία και όλος ο μηχανισμός του βιβλίου στηρίζεται στο ότι και οι δύο νεαροί σύζυγοι ζούβουν τη διπλή ζωή τους και την έξομολογούντα η μια φωναχτά, ό άλλος μέσα στη σνειδήση του. «Τό σφάλμα ήταν πως δεν τόλμησαν να φτάσουν ως τό ύψος της άμαρτίας θαρραλέα».

Έτσι αυτή η κοινή ιστορία μās παρουσιάζεται σε όλη τη δραματικότητα της. Πολύ σωστά λέει ο Βιγκορέλλι στην κριτική του για το βιβλίο, πως ό Σολντάτι αν και παρουσιάζει τα σναισθήματα άποκομσταλλωμένα, όπως ό Σταντάλ, κατορθώνει να άποσπά τα δάκρυα, ώστε ν' αναρωτιέται κανένας στα σοβαρά, αν σήμερα ό Σολντάτι είναι ό τελευταίος - ή καλύτερα ό πρώτος - από τους ρομαντικούς».

Τό βιβλίο αυτό του Σολντάτι μόλις έκδόθηκε χωρετίστηκε σαν τό πιο ζωντανό μυθιστόρημα που έχει γραφτεί, όχι μόνο στην Ιταλία, αλλά και στη σύγχρονη πρόξα της Έυρώπης.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

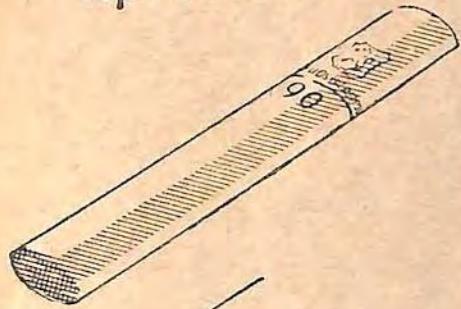
Άντώνη Ιννίνου: Συνάντηση με τον άλλον έαυτό μου. Άλεξάνδρεια, 1954, σ. 83.

Ο κ. Ά. Ιννίνος, σχεδόν σ' όλα του τα έργα, κινείται μέσα στην ίδιαν άτιμόσφαιρα της άπογοήτευσης και του ξεριζωμού. Όλοι του οι ήρωες είναι πρόσωπα βαριά χτυπημένα από τη μοίρα, τη μοίρα την ανθρώπινη, την κοινωνική και την προσωπική τους μοίρα. Να σικώσουν κεφάλι δεν μπορούν - κάτι χειρότερο: δε θέλουν. Ζούνε στο περιώριο, άγνωστοι, άγνωτοι, άβουλοι. Μιά μιά σταλάζουν οι μέρες τους μέσα σε μίαν άπραχτη ένδοξοζήτηση, μάτια έλπίζοντας για ένα θαύμα που δεν έρχεται - γιατί αυτοί δεν τό βοηθούν να ρθει. Είναι καταδικασμένοι στη φθορά και στην άφανση, και όλη την έμφυτη καλοσύνη τους και τις ευγενικές άλλ' άπραγματοποίητες προθέσεις τους. Μικροί κάλληλοι, άνεργοι τις περισσότερες φορές, άγωνίζονται σκληρά, εκπόδντα, για να κρατηθούνε στη ζωή και να περιώσσουν τα κοιπέλια της ψυχής τους, αλλά όλο και κατακυλιόνε χαμηλότερα. Χαραχτήρες άναποφάσιμοι κι άδύναμοι, περιπλέκονται σε δύσκολες καταστάσεις μέσα σε μίαν άτιμόσφαιρα καταθλιπτικής άπόγνωσης και συμποντικής είσωνείας - θνηίζοντας Τσέχοφ, χωρίς όμως τό χιούμορ, την μικρή είσωνεία και τό σαρκασμό καλύτερα, του Ρώσον διηγηματογράφου. Άντίθετα: ό κ. Ιννίνος συμπαθεί κάτι περισσότερο: άγαπά βαθιά και με ειλικρίνεια τους άποτιχημένους αυτούς ανθρώπους και κοιτάζει τα προβλήματά τους με σοβαρότητα και κατανόηση κι εγγένεια, χωρίς όμως να προσπαθεί και να τό λύσει.

Και στα τρία διηγήματα του τελευταίου βιβλίου του κ. Ιννίνου επανέρχονται οι ίδιοι ή ανάλογοι τύποι που συναντήσαμε και στα προηγούμενά του. Σίγουρα όμως ύπόρχει σ' αυτά μιά έξαιρετικά καλλιεργημένη έπεξεργασία των θεμάτων, που τό κάνει να στέκονται μόνια τους. Οι ψυχικές άποχωρήσεις άποδίδονται με λεπτότητα και διάκριση, και με πλαστική οριστικότητα. Τό άγχος της άπελπίσας και τό μάταιο κνήγημα φευγαλέων όνείρων γίνονται οι σταθερές διαστάσεις μέσα στις όποιες άμείλιχτα κινούνται τα πρόσωπα κι όταν ακόμη προσπαθούν να ξεπεράσουν τις θλιβερές καταστάσεις των και να κνηθούνε μέσα σ' εύρτερος όρίζοντες.

Αποτέλεσμα

90 ετών
πείρας και
προόδου...

Το νέο
σιγαρέτο

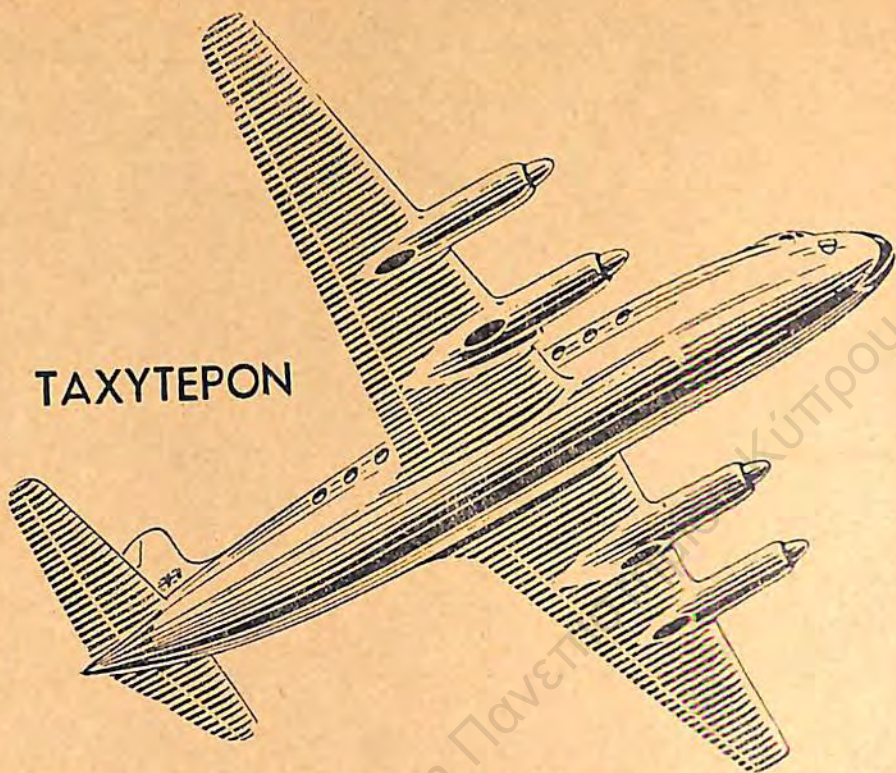
No. 90

ΚΑΠΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Δυσκότιο - Ελαφρό!

Τα σιγαρέττα
Διαρέσσορ, Paparras
προσφέρου απλά με ποσότητα
εις χαμηλὰς τιμὰς!
Αξίαται καθ' ημερὰς
"Παγκόσμια" "Λαμπριζάρ"
"Μάν Πάπ" "Παγκόσμια-ΑΑ"

TACHYTERON

ΕΙΣ ΒΗΡΥΤΟΝ—ΑΘΗΝΑΣ—ΡΩΜΗΝ—ΛΟΝΔΙΝΟΝ καὶ τὴν ἄλλην ΕΥΡΩΠΗΝ

Ταξιδεύετε μετὸ **VISCOUNT**

ΔΙΑ ΤΗΣ

CYPRUS AIRWAYS

ΤΑ ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ **VISCOUNT** ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ Η Β.Ε.Α. ΕΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΣ **CYPRUS AIRWAYS**

Ἡ Βηρυτὸς ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τὴν Κύπρον· αἱ Ἀθήναι δύο ὥρας καὶ 40 λεπτά· ἡ Ρώμη ἕξ ὥρας καὶ 25 λεπτά· καὶ τὸ Λονδίνον μόνον ἕνδεκα ὥρας καὶ 10 λεπτά— ἂν πετάξετε μέσα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ὑπέροχα νέα **VISCOUNT**, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ἡ Β.Ε.Α. ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς **CYPRUS AIRWAYS**.

Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις, ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ πυκνότης τῆς ἀτμοσφαιρας, ἐντὸς τοῦ ἀεροπλάνου, ρυθμίζονται ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουσι ἀπόλυτον ἄνεσιν εἰς τοὺς ἐπιβάτας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὕψους καὶ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Τὸ **VISCOUNT** εἶναι εἰδικῶς κατασκευασμένον διὰ νὰ ἀντέχη εἰς τὴν ἀτμοσφαιρικήν πίεσιν.

Ταξιδεύοντες μετὸ **VISCOUNT** ἐξασφαλίζετε πᾶσαν ἄνεσιν καὶ δύνασθε νὰ ἀπολαύσετε εἰς τὴν ἀναπαυτικὴν πολυθρόναν σας ἓνα θαυμάσιο ζεστό γεῦμα.

CYPRUS AIRWAYS

Ἐν συνδυασμῷ μετὴν Β.Ε.Α. καὶ Β.Ο.Α.Σ.